

**«Аналіз суспільно-політичних очікувань
українців щодо влади.
Порівняльний аналіз 2014 та 2016 років»**

Громадська Організація
«Сучасні Українські Рейтингові Системи»

Вересень , 2016

Київ

Зміст

Вступ

Частина 1. Загальнонаціональні настрої українців в 2016 році у порівнянні з 2014 роком

- 1.1. Громадянська позиція та визначеність у виборі
- 1.2. Загальні проблеми, які турбують суспільство
- 1.3. Соціально-економічне становище
- 1.4. Електоральні настрої
- 1.5. Канали отримання інформації

Частина 2. Президент України.

- 2.1. Ставлення населення до Президента України.
- 2.2. Оцінка роботи Президента.
- 2.3. Пріоритетні завдання в роботі Президента та очікування від діяльності.

Частина 3. Прем'єр-Міністр України. Кабінет Міністрів. Місцева влада.

- 3.1. Ставлення населення до Прем'єр-Міністра України.
- 3.2. Оцінка роботи Прем'єр-Міністра України
- 3.3. Пріоритетні завдання та напрямки роботи Прем'єр-Міністра України і уряду.
- 3.4. Головні проблеми, що має вирішувати місцева влада

Частина 4. Парламент.

- 4.1. Ставлення до Голови парламенту
- 4.2. Ставлення до всіх депутатів
- 4.3. Очікування від роботи Парламенту

Частина 5. Євроінтеграційні очікування

- 5.1. Ставлення суспільства до ЄС, НАТО
- 5.2. Ідея Євроінтеграції
- 5.3. Канали отримання інформації про Євроінтеграцію
- 5.4. Інформування владою населення про Євроінтеграцію
- 5.5. Очікування від вступу до ЄС

Частина 6. Влада. Співпраця і очікування: піраміда пріоритетних завдань.

- 6.1. Найкритичніші, кризові проблеми до вирішення найближчим часом.
- 6.2. Нетермінові проблеми до вирішення протягом року-двох.
- 6.3. Проблеми, вирішення яких буде ознакою ефективності влади.
- 6.4. Проблеми, які розв'язати практично нереально, але рішення яких є омріяним.
- 6.5. Ставлення до проведених реформ

Частина 7. Лідери думок в Україні. Їх вплив на прийняття рішень населенням.

Частина 8. Висновки. Суспільні очікування, застереження і побоювання.

ВСТУП

Мета дослідження

Шляхом проведення низки статистичних заходів та різнобічного аналізу результатів досліджень визначити соціальні настрої в українському суспільстві, окреслити головні очікування громадян України від представників новообраної влади всіх щаблів (Президент, Уряд, Парламент, Керівництво місцевих громад) та зафіксувати пріоритетні завдання, які, на думку громадськості, повинні вирішити ці владні структури.

Проект

Загальнонаціональне дослідження, об'єктом якого є думка населення України щодо змін в суспільно-політичному житті країни та ставлення громадян до нового складу української владної верхівки. Головні акценти дослідження зроблено на вивченні очікувань українців від результатів власного політичного вибору у 2016 році.

Місце проведення

Київ, Україна.

Всі області України (за винятком тимчасово окупованої частини Донецької та Луганської областей).

Учасники

В загальному близько 120 тис. громадян України.

Методи

Проведення фокус-групи.

Телефонне опитування громадян.

Моніторинг офлайн та онлайн медіа ресурсів.

Аналіз рейтингів, екзит полів, опитувань, досліджень, експертних думок, статей, звітів та інших матеріалів на тему «Суспільно-політичний вибір громадян України у 2016 році та їхні очікування від влади».

Частина 1. Загальнонаціональні настрої українців в 2016 році у порівнянні з 2014 роком

В українському суспільстві дуже поширена думка, що ситуація в Україні розвивається у неправильному напрямі. Переважна більшість (76,0%) опитаних вважає, що ситуація розвивається «однозначно у неправильному» або «скоріше в неправильному» напрямі. Тільки 17,6% респондентів з тою чи іншою впевненістю заявили, що країна рухається у правильному напрямі. (Не визначились з відповіддю – 6,4%).

У масових настроях домінують песимістичні очікування щодо найближчого майбутнього України. Більше половини (53,9%) опитаних «песимістично» або «скоріше песимістично» сприймають майбутнє країни через рік. Тільки третина (35,7%) респондентів оцінює перспективу розвитку ситуації тою чи іншою мірою оптимістично. (Не визначилися з відповіддю – 10,4%).

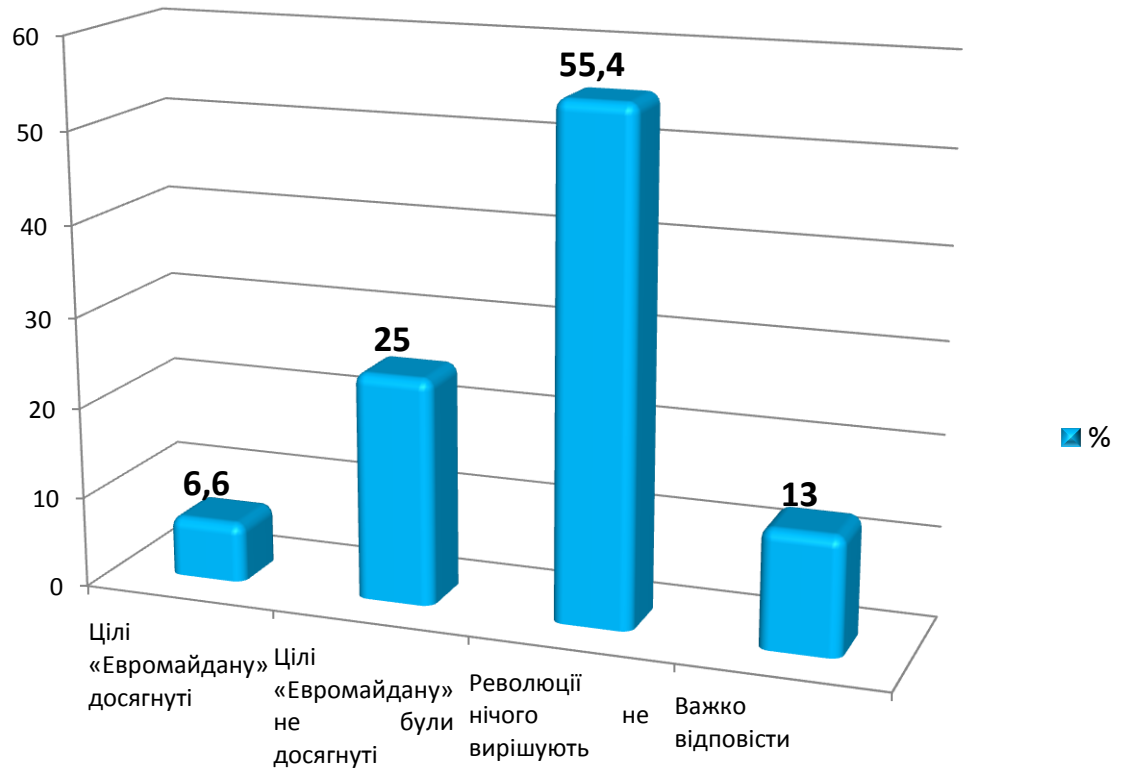
Найчастіше українці негативно оцінюють ті зміни, які відбулися після «Євромайдану» в Україні. Тільки 11,9% опитаних вважають, що «Євромайдан» приніс в країну переважно позитивні зміни. Утричі більше (36,6%) тих, хто дотримується думки, що революція мала переважно негативні наслідки. Досить багато (27,7%) тих, хто розділяє точку зору, що «Євромайдан» приніс доброго й поганого приблизно нарівно. Чимало (18,1%) респондентів не убачає якихось змін взагалі. (Не визначилися з відповіддю – 5,7%).

Як Ви вважаєте, які зміни приніс «Євромайдан» в Україну?

В цілому українське суспільство критично оцінює підсумки «Євромайдану». Революції нічого не вирішують, для розвитку країні потрібна стабільність – так вважає більше половини (55,4%) опитаних. Лише 6,6% респондентів поділяє думку, що цілі «Євромайдану» були досягнуті й у країні з'явилася перспектива успішного розвитку. Щоправда є чимало (25,0%) радикально налаштованих громадян, які дотримуються точки зору, що цілі «Євромайдану» не були досягнуті, й тому потрібна нова революція. (Не визначилися з відповіддю – 13,0%).

Що Ви сьогодні можете сказати про підсумки революції («Євромайдану»)?

1.1. Громадянська позиція та визначеність у виборі

Українці як і два роки тому декларують свою приналежність до суспільно активного населення:

- Відстежують політичні та економічні події у країні
- Долучаються до волонтерських ініціатив
- Приймають участь у соціальних проектах

Проте, характер активності і градус соціально-політичної активності з 2014 року суттєво знизився. Така ситуація обумовлена повним розчаруванням владою, яку обрали після Революції Гідності. Якщо два роки тому громадяни з гордістю декларували обізнаність із специфікою формування та функціонування державної влади, участь в акціях суспільно-політичного характеру, то сьогодні - фокус активності змістився з політичних питань на добродійність, з загальнодержавних проблем на локальні. Та й в цілому, відчувається, що суспільний активізм є менш інтенсивним, ніж одразу після революції та початку війни.

Про зниження суспільно-політичної активності та розчарування свідчить і те, молоді учасники опитування (які досі завжди приймали участь у виборах) відзначили, що не стали б голосувати, якби вибори відбувались найближчої неділі.

У той же час респонденти декларують наявність громадянської позиції. Як правило вона зводиться до:

- Патріотизму
- Критики влади
- Участі у виборах

При опитуванні практично не лунали ті позиції, що були актуальні 2014-го року: розвиток демократії в країні, входження України у НАТО та ЄС, бачення шляхів розвитку країни.

Тож, як ми бачимо населення починає охоплювати розчарування та апатія.

1.2. Загальні проблеми, які турбують суспільство

Під час дослідження респондентів запитали, які проблеми їх хвилюють особисто найбільше. (Респонденти могли обрати з переліку проблем декілька варіантів відповіді). З'ясувалося, що серед суспільно-політичних проблем українських громадян найбільше хвилює проблема війни на Донбасі. Цю проблему вказали 64,2% опитаних. Серед соціально-економічних проблем найбільш гострою виявилася проблема високих тарифів на житлово-комунальні послуги. Її вказали 52,3% респондентів.

Також, окрім згаданих проблем, більше 20% опитаних назвали такі проблеми:

- Корупція у державних органах влади (вказали 35,1% респондентів);
- Безробіття (26,9%);
- Девальвація гривні (22,7%);
- Неефективність влади, політична нестабільність (22,5%).

Проблеми, які турбують українців

1.3. Соціально-економічне становище

Соціальне самопочуття українців характеризується переважанням негативних оцінок над позитивними як щодо свого положення так і щодо ситуації в країні в цілому.

Так, з початку 2016 р задоволеність українців своїм життям не перевищувала 38% (найвищий показник поточного року), тоді як число не задоволених своїм життям громадян не опускалося нижче 57-59%, становлячи (за винятком травня і вересня поточного року) 65-65% опитаних.

Емоційний фон українського суспільства з початку поточного року характеризується переважанням двох основних почуттів: тривоги (37-45%) і надії (35-43%).

Матеріальне становище сімей з початку поточного року жителі України переважно оцінювали як погане (55-61%) або середню (34-40%).

Очікування зміни життя в вересні поточного року також характеризуються або очікуванням погіршення (41%), або зберегти поточне місце (36%). В поліпшення життя через рік вірить лише кожен десятий українець (10%).

Оцінки економічного становища країни найбільш стабільні. Починаючи з січня 2014 р число респондентів оцінили економічне становище як погане перевищує 80%, досягнувши пікових значень в лютому-березні 2015 року (91-92%) і березні поточного року (90%).

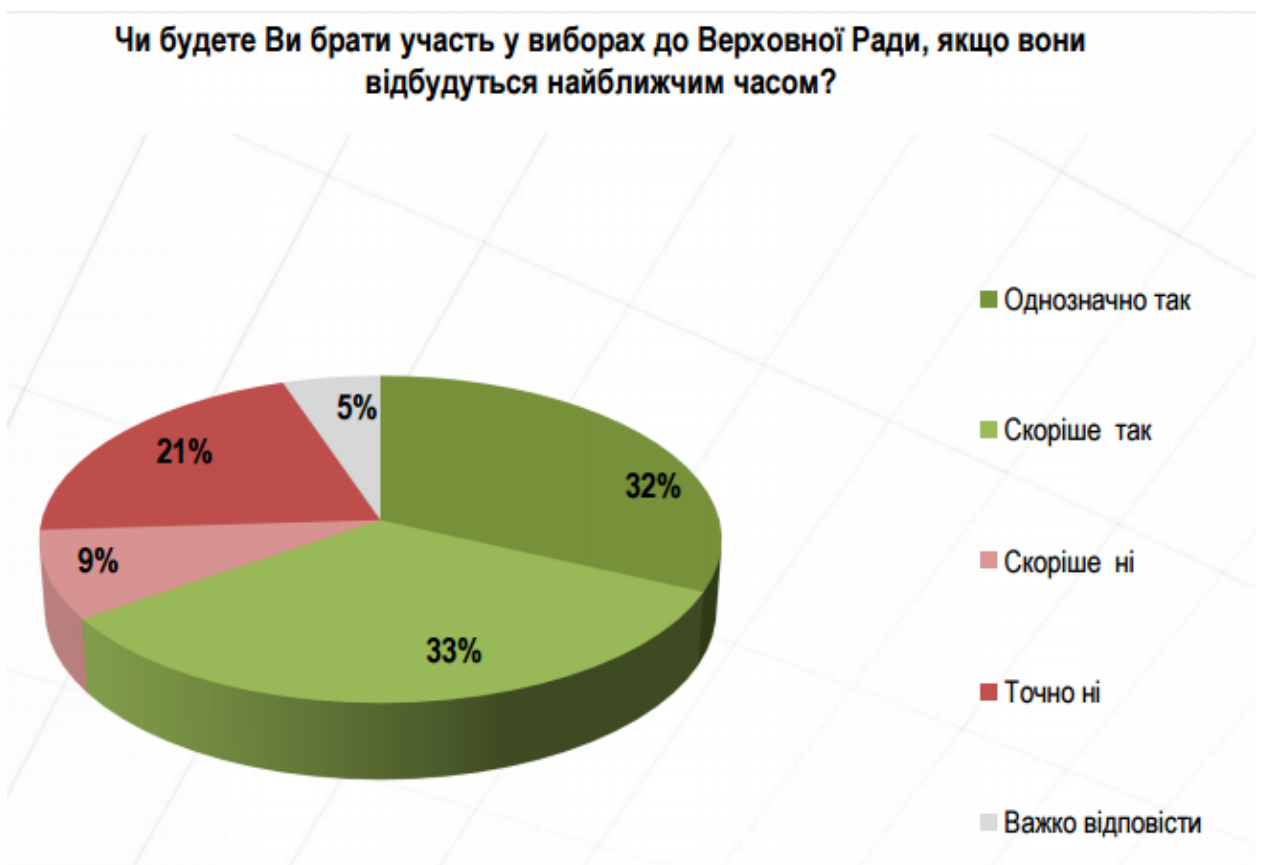
В оцінках стабільності політичної ситуації також домінує негатив. Пік негативу припадає на січень 2014 року (94%). З 2016 року рівень оцінок політичної ситуації як нестабільної склав 77-88%. При цьому відзначається динаміка зниження негативних оцінок стабільності політичної ситуації в країні.

Настрої на майбутнє в українців також характеризуються переважанням негативу або нейтральних оцінок - «ситуація ніяк не зміниться» (що, з огляду на оцінки поточної ситуації, в даному випадку також можна трактувати як негатив). З початку поточного року очікування погіршення ситуації в країні знижувався з лютого (43%) по квітень (34%, мінімальне значення), а потім почало зростати до 40% в травні і 47% в червні. У вересні знову намітилася тенденція до зниження очікування погіршення (до 42%). За винятком лютого поточного року, більше третини українців (34-39%) припускають відсутність кардинальних змін в країні в найближчі півроку.

Як підсумок, впевненість у завтрашньому дні відчуває лише кожен четвертий житель України (26%), тоді як у більшості українців (74%) - немає впевненості в завтрашньому дні.

1.4. Електоральні настрої

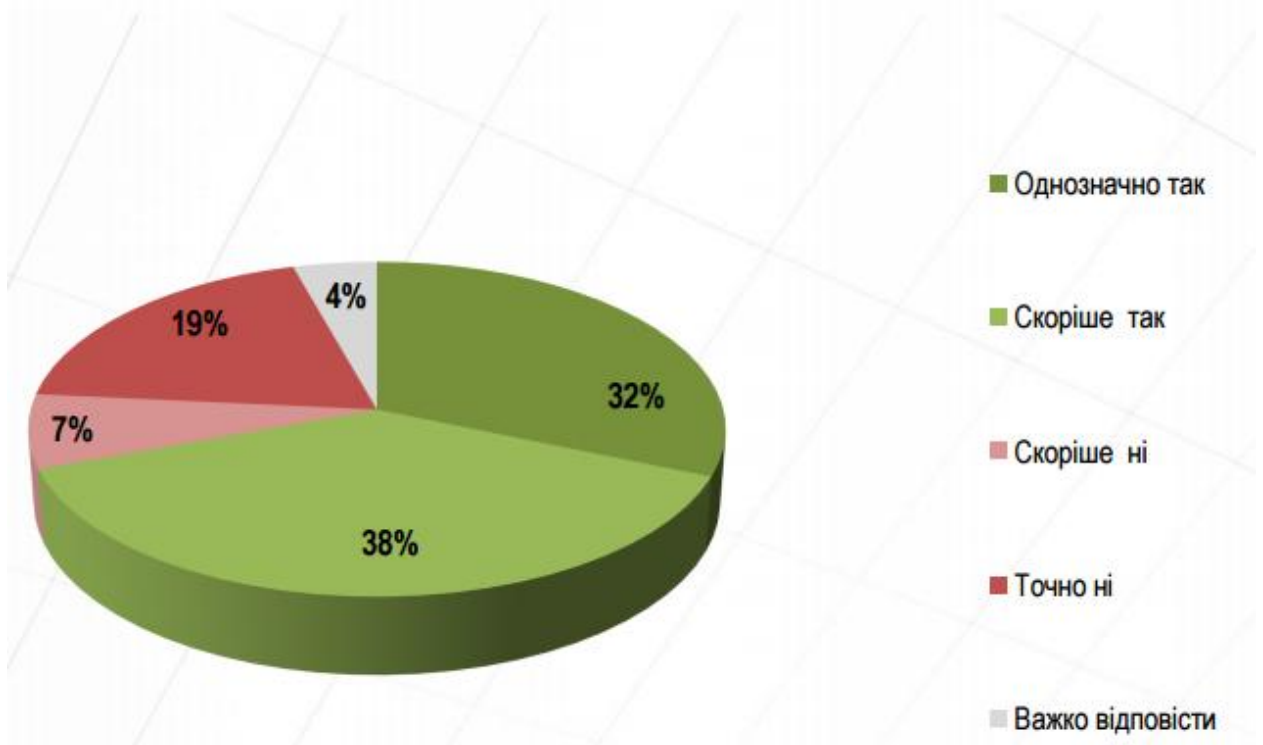
Більша частина опитуваних скоріше прийняли б участь у виборах до Верховної Ради України. Явка склала б 65%.

Лідерами серед партій, які б пройшли до парламенту є «Батьківщина», «Опозиційний блок», Самопоміч, Радикальна партія та БП «Солідарність».

У виборах Президента, якби вони відбулись найближчим часом прийняли б участь близько 70% опитуваних.

Чи будете Ви брати участь у виборах Президента, якщо вони відбудуться найближчим часом?

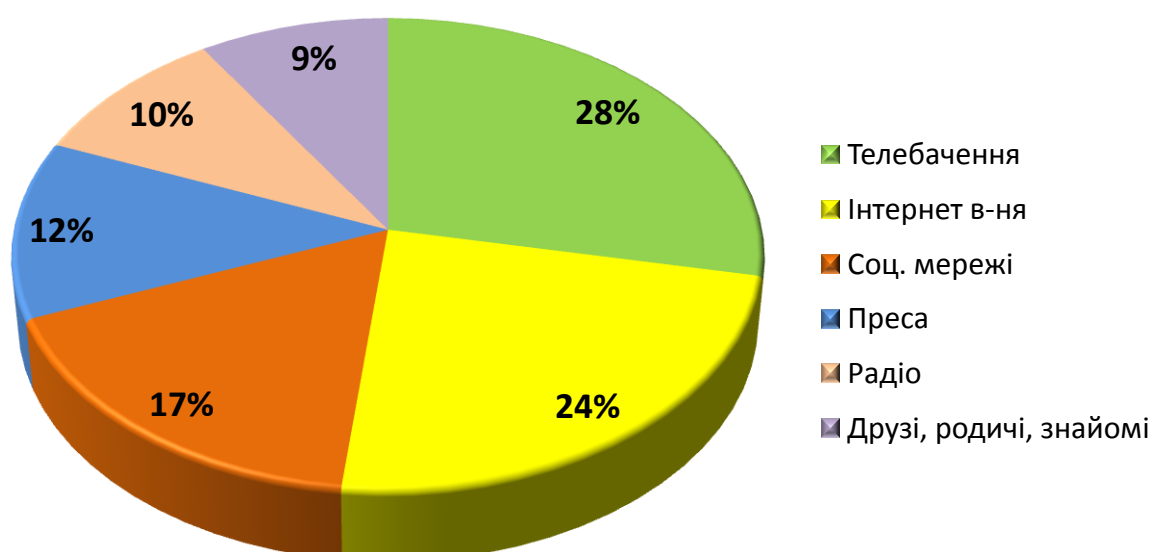
Якби прізвища кандидатів були включені до бюлетеня, українці голосували б за таких претендентів: Юлія Тимошенко, Юрій Бойко, Петро Порошенко, Олег Ляшко, Андрій Садовий.

1.5. Канали отримання інформації

Основний обсяг інформації про соціально-політичні події в Україні, респонденти отримують із телебачення та Інтернету. Як і два роки тому, ці джерела користуються високим рівнем популярності. Однак, рівень довіри до них знизився. Особливо це стосується ТВ-каналів.

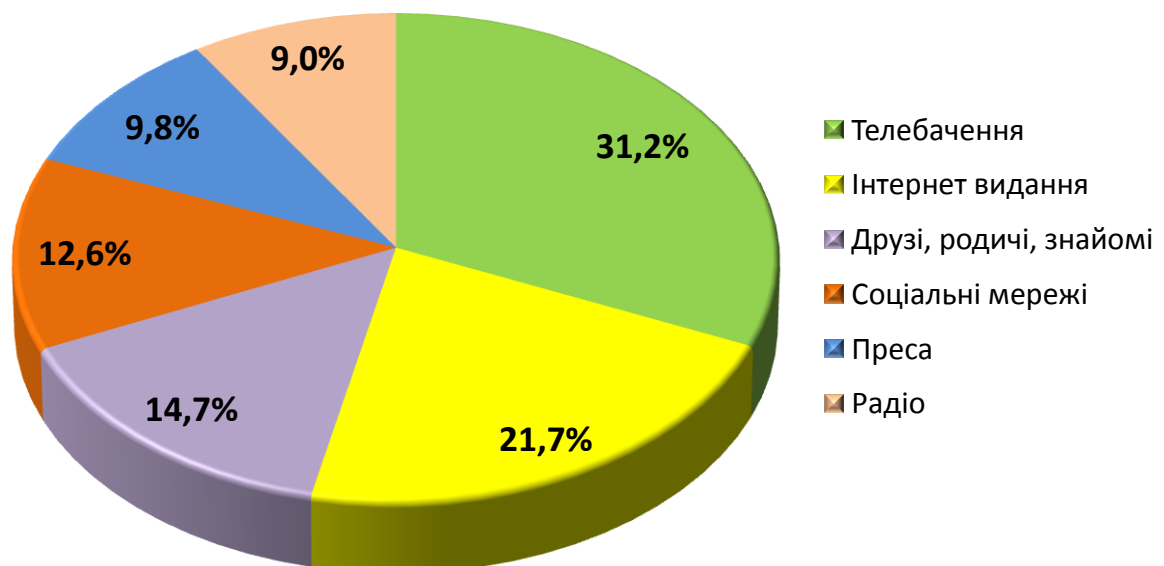
Дослідження виявило, що для українців телебачення (28% респондентів) та Інтернет-видання (24%) є найпопулярнішими каналами отримання новин про суспільно-політичне життя в Україні. Третім за популярністю джерелом стали соціальні мережі (17%). Хоча у 2014 році третю позицію займали новини, почуті від близького оточення (14,7%), а соціальні мережі були четвертими (12,6%).

Співвідношення каналів інформації, 2016 рік

Збільшення популярності соціальних медіа можна пояснити кількома факторами. Перший – зростання кількості онлайн користувачів (57% дорослого населення за даними Factum Group користуються мережею практично кожного дня). Другий – проникнення 3G технологій у віддалені населені пункти України. Тільки за першу половину 2016 року провідні оператори мобільного зв'язку покрили більше, ніж 55% території України новою частотою. Третій – популяризація мобільних пристроїв серед молодого активного населення.

Співвідношення каналів інформації, 2014 рік

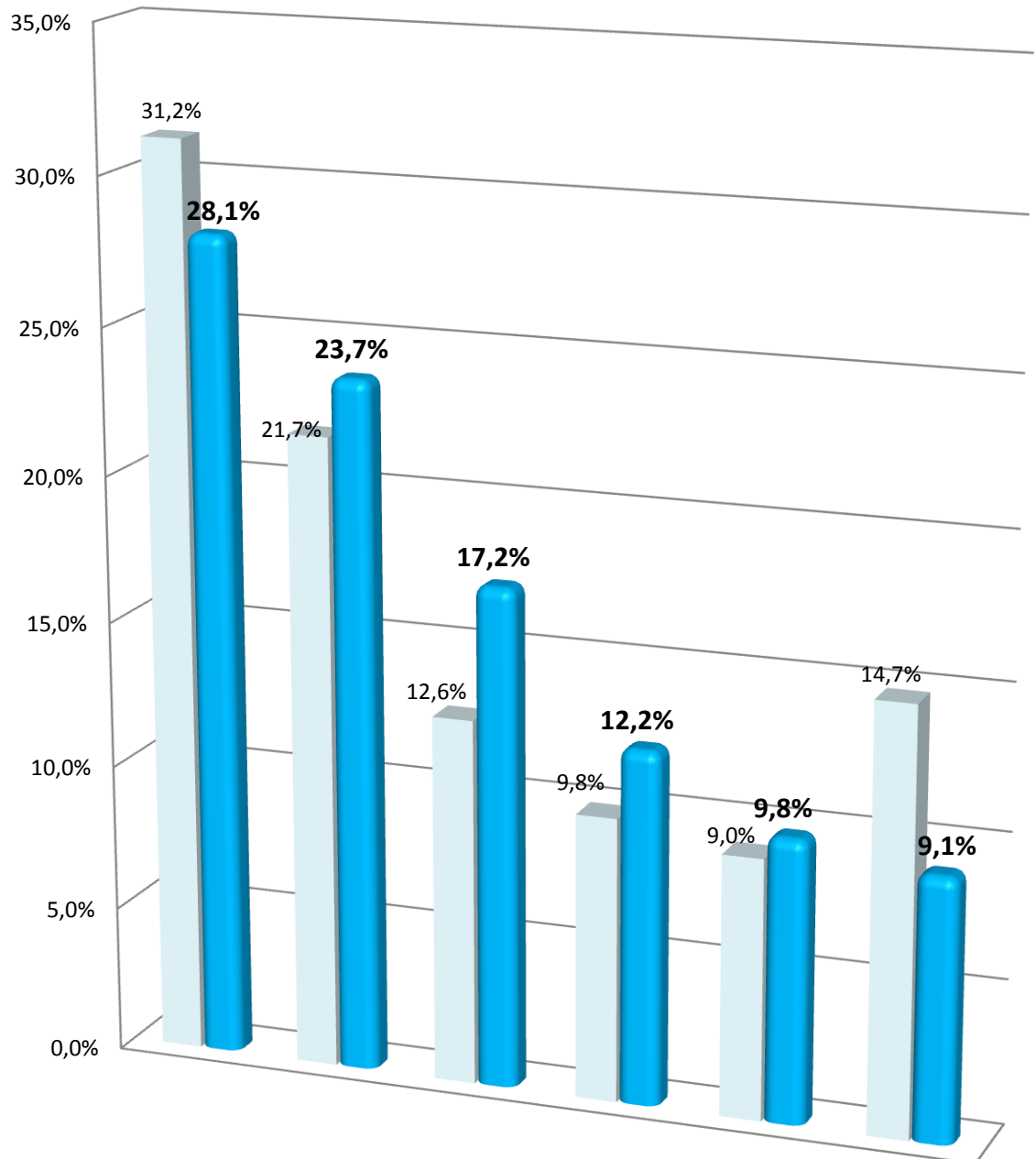
Телеканали, які мають найвищі показники довіри: 24-й, СТБ. Випали з поля довіри 5-й канал, 1+1.

Найпопулярніші Інтернет-ресурси є загальнонаціональними: Українська правда, Кореспондент. Цього річ не згадували: Цензор.Нет, Еспресо TV.

Політичні ток-шоу усе ще зберігають свою популярність. Більшість респондентів переглядають їх з певною регулярністю (мінімум два-чотири рази в місяць). Утім, два роки тому, усі респонденти переглядали ток-шоу, а дехто навіть по декілька різних (Шустер, Свобода слова тощо). Сьогодні ж шоу переглядали 5 з 8-ми респондентів, і обмежувались вони лише – Шустер live. Сьогодні вплив даного виду майданчиків зводиться до:

- Висвітлення «справжніх облич» політиків
- Незначної корекції ставлення до відомих політичних діячів

Динаміка важливості інформаційних каналів, 2014 та 2016 роки

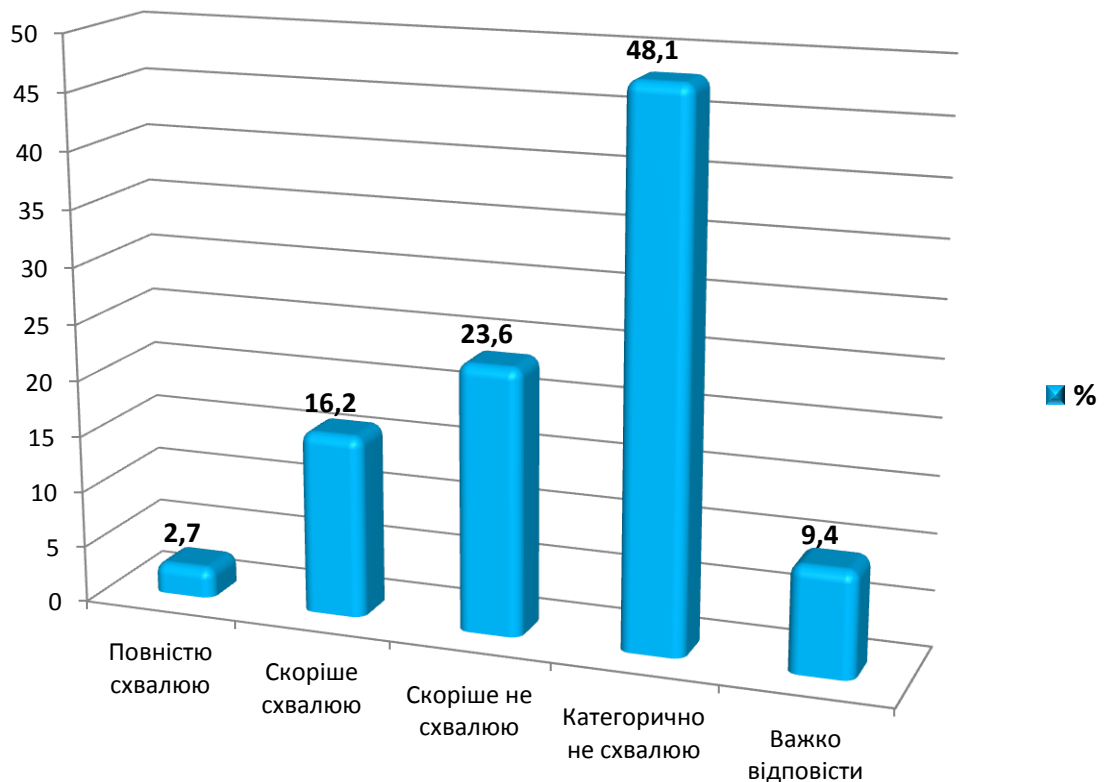
	Телебачення	Інтернет в-ня	Соц. мережі	Преса	Радіо	Друзі, родичі, знайомі
■ 2014	31,2%	21,7%	12,6%	9,8%	9,0%	14,7%
■ 2016	28,1%	23,7%	17,2%	12,2%	9,8%	9,1%

Частина 2. Президент України.

2.1. Ставлення населення до Президента України.

Переважає більшість населення України негативно оцінює діяльність Петра Порошенка на посаді Президента України. Три чверті (71,7%) опитаних «скоріше не схвалює» або «категорично не схвалює» роботу Порошенка. Тою чи іншою мірою позитивно оцінюють діяльність Порошенка – 19,9% респондентів. Причому повністю схвалюють роботу Порошенка на посаді Президента тільки 2,7% опитаних. (Не визначилися з відповіддю – 9,4%).

Як Ви оцінюєте роботу Петра Порошенка на посаді Президента України?

Респонденти виділяють три причини такої метаморфози у ставленні:

1. Невиконані обіцянки

- Не закінчено війну
- Не надано безвізового режиму
- Не проводиться люстрація
- Не покарано тих, хто розстрілював Майдан
- Відсутня боротьба з корупцією
- Не продано заводи Рошен
- Україні не надано перспективу членства у ЄС

2. Невиправдані сподівання

- Очікувалось, що П.Порошенко виявиться ефективним у економічній політиці
- Очікувалось, що він достатньо заможний, щоб не посягати на державні кошти

3. Завищені очікування

Розчарування є настільки сильним, що люди намагаються виправдатись за той вибір, який зробили два роки тому.

Лише невелика кількість опитуваних зберегла позитивне ставлення до Президента, так як усвідомлювала, що самотужки людина системи змінити не може

Таким чином, Президент не виправдав тої довіри, яку він отримав як карт-бланш на зміну старої корумпованої системи.

2.2. Оцінка роботи Президента.

Загалом населення декларує невдоволення роботою Президента – в основному через те, що погіршення рівня життя не компенсується впровадженням реформ.

- Здобутки:
 - + посилення армії
 - + укріплення авторитету країни на міжнародній арені
 - + одинично: розпочався злам системи

- Промахи:
 - занепад економіки
 - відсутність вагомих зрушень у боротьбі з корупцією
 - невдалі кадрові призначення: Ю.Луценко, В.Гройсман, Н.Гонтарева
 - підписання закону Савченко
 - втрата частини Сходу та Криму
 - кумівщина у владі
 - прописування законів «під потребу»
 - не спромігся здобути допомогу від НАТО

в.

На Президента як і два роки тому покладають відповідальність за злам старої корумпованої системи та припинення війни. Крім того, (очевидно із зняттям А.Яценюка) до цього переліку додається стан вітчизняної економіки.

Тому нагальна увага П.Порошенка повинна бути звернена на:

- виконання задекларованих обіцянок
- розробку плану розвитку країни
- припинення військових дій на Сході
- розвиток національного виробництва
- притягнення до відповідальності корупціонерів/люстрація
- покращення власного іміджу, у т.ч. дотримання законів

Проте, більшість уже не вірить в те, що П.Порошенко спроможний вирішити ці питання. Як наслідок частина респондентів прагне як найшвидшого його усунення від влади.

Два роки тому респонденти назвали низку умов, за яких населення вдасться до масових акцій протесту проти політики теперішнього Президента. Зокрема йшлося про:

- невиконання своїх обіцянок
- пріоритет приватних інтересів над суспільними
- антидержавницьку політику:
 - стимулювання корупції
 - відсутність економічних змін (інфляція)
 - затяжне військове протистояння

Сьогодні, респонденти відзначають, що П.Порошенко зумів виконати усі пункти даної програми. Він не виконав жодної обіцянки, не продав бізнес, підозрюється у корупції; у країні занепадає економіка та не припиняється

протистояння на Сході. І тим не менш, на масові акції респонденти виходити не готові – через відсутність альтернативної фігури, яка могла б зламати систему.

Як наслідок, прогноз щодо перебування П.Порошенка на посаді Президента до кінця терміну є позитивним, а от продовження його на другий термін – негативним.

Як і два роки тому, населення не готове надати Президентові більше повноважень, адже існує ризик появи тоталітарного лідера або безконтрольної корупції.

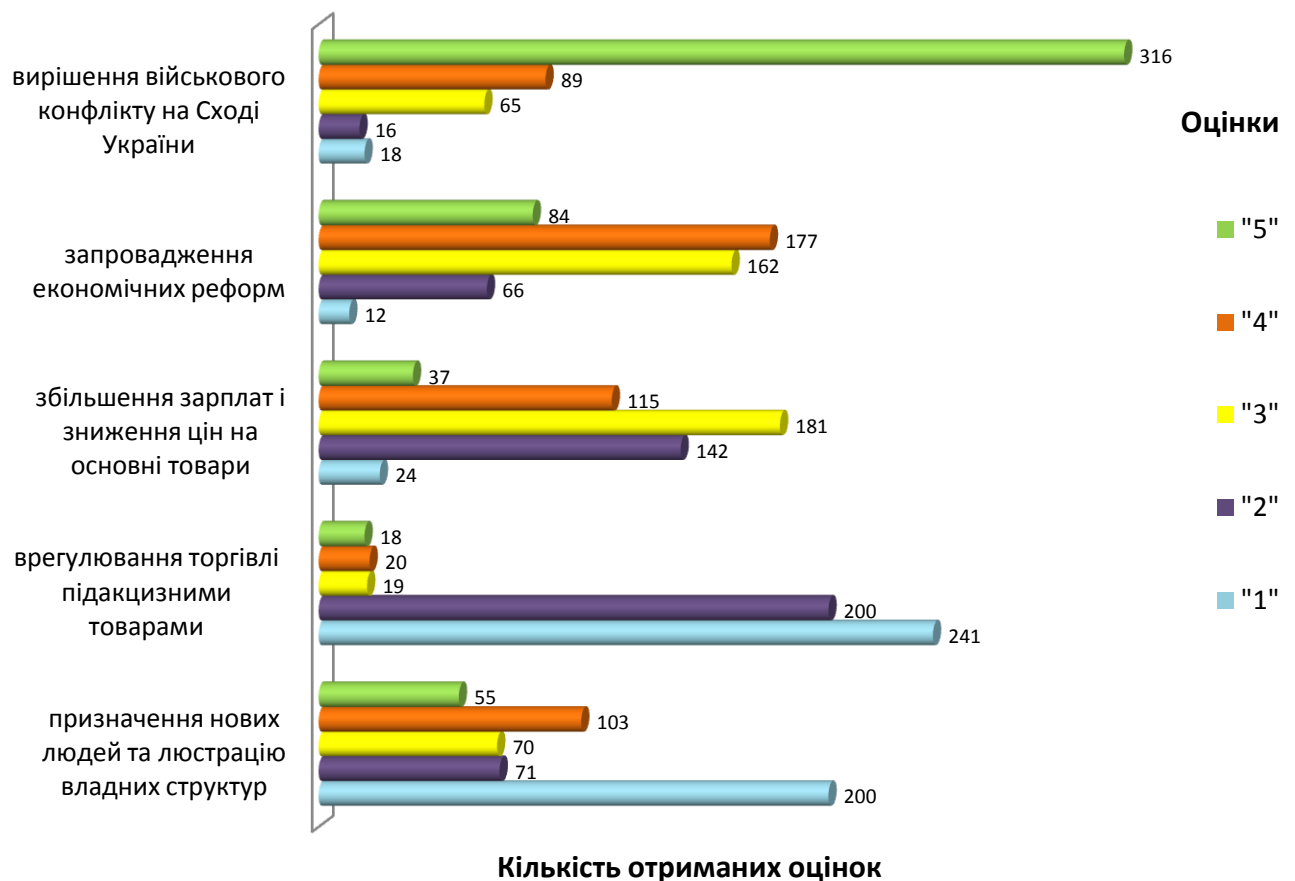
У ідеалі наступний Президент України повинен володіти наступними рисами:

- Чесність
- Незалежність
- Принциповість
- Готовність служити народу
- Не підприємець
- Лідер сильної руки

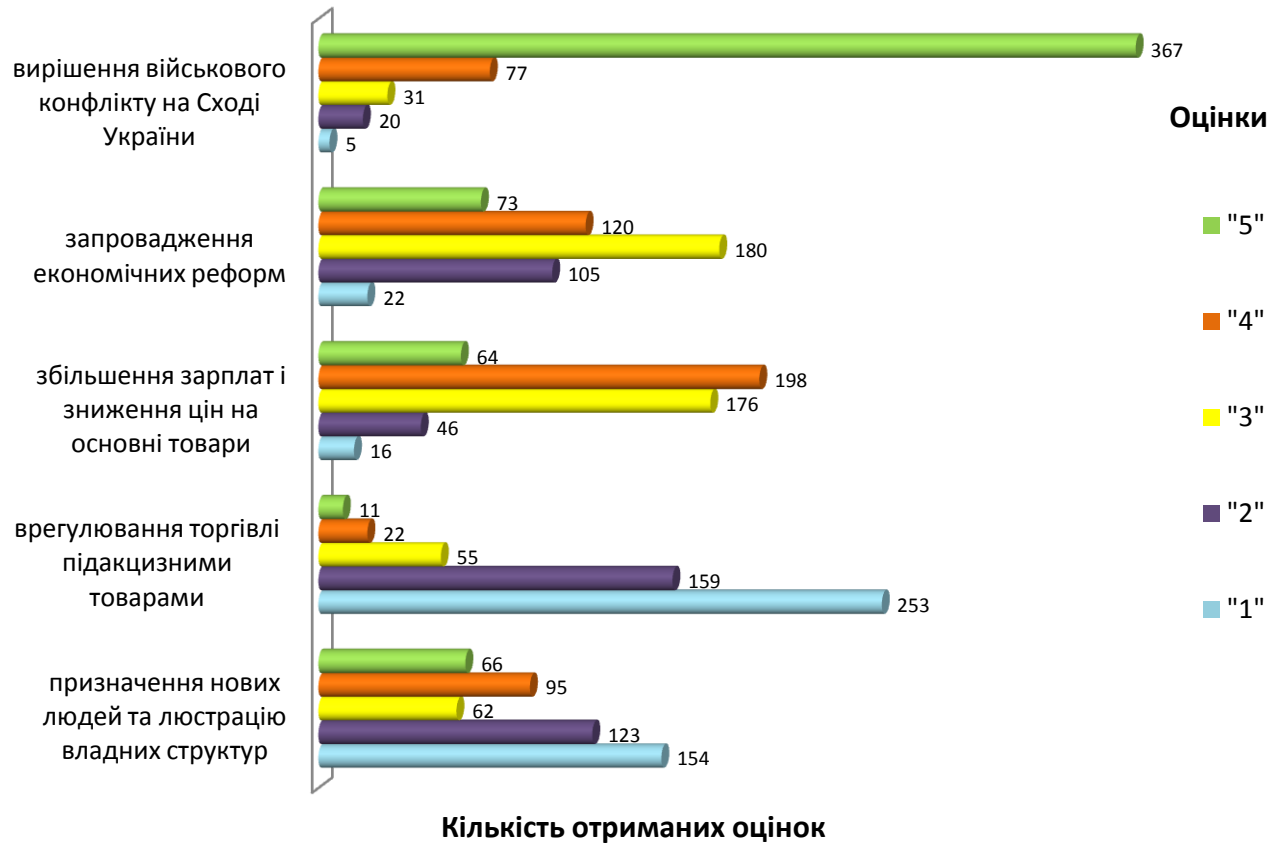
2.3. Пріоритетні завдання в роботі Президента та очікування від діяльності.

В першу чергу від Президента України Петра Порошенка очікують вирішення військового конфлікту на Сході України. Проблема є нагальною для майже двох третин населення.

Рейтинг очікувань від Президента у 2014 році

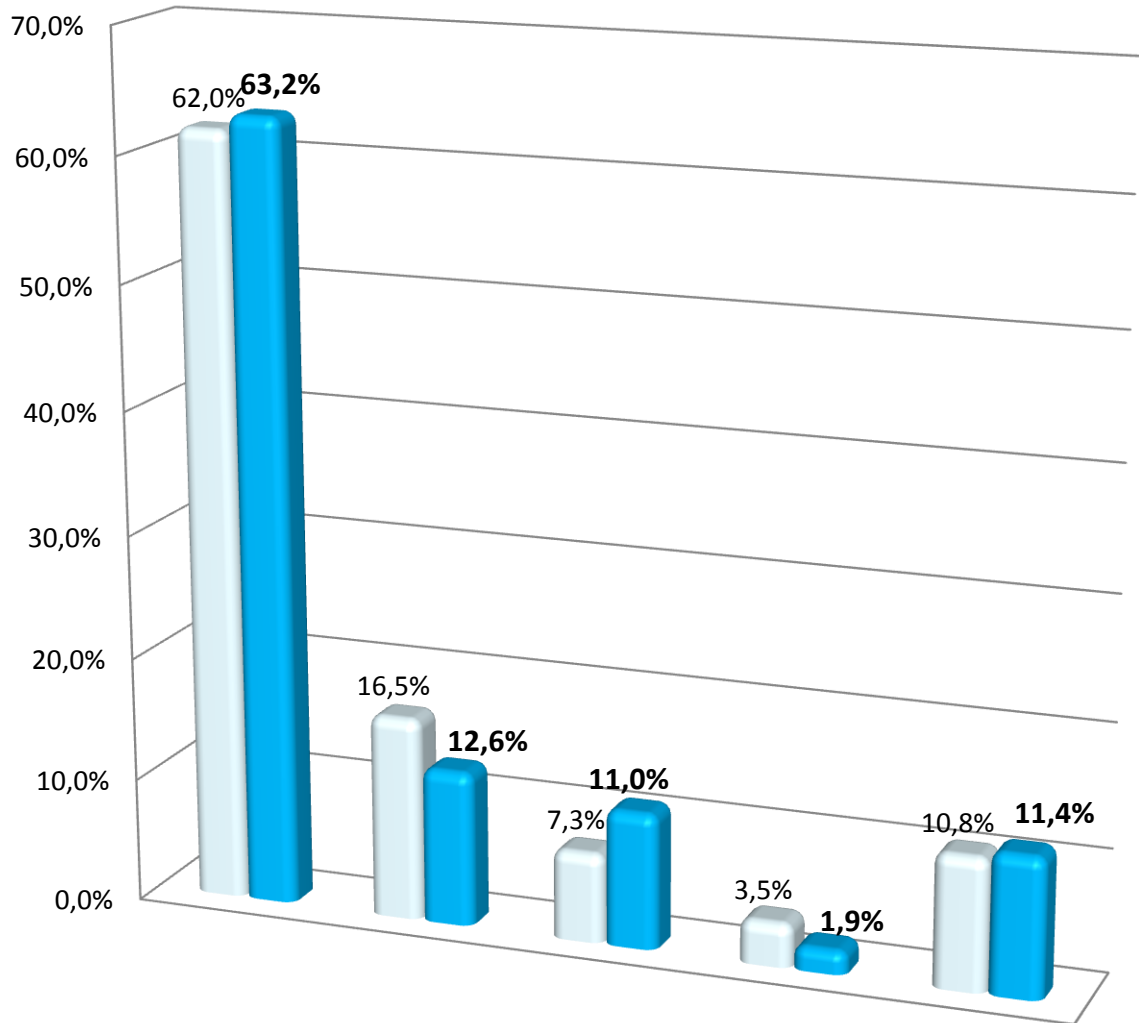
Рейтинг очікувань від Президента у 2016 році

Однаково важливими респонденти вважають запровадження економічних реформ (12,6%), збільшення заробітної плати і зменшення цін (11%) та люстрацію (11,4%).

Найменше від Петра Порошенка очікують регулювання торгівлі підакцизних товарів.

Рейтинг проблем, які першочергово має вирішити Президент

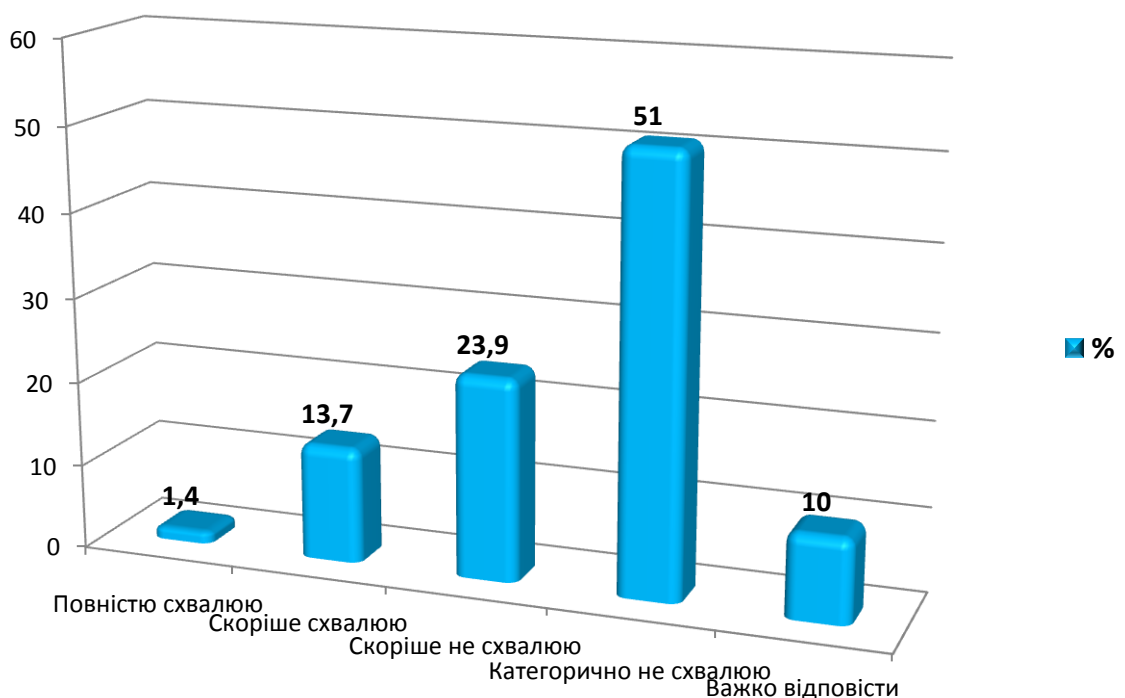
	вирішення військового конфлікту на Сході України	запровадження економічних реформ	збільшення зарплат і зниження цін на основні товари	врегулювання торгівлі підакцизними товарами	призначення нових людей та люстрацію владних структур
2014	62,0%	16,5%	7,3%	3,5%	10,8%
2016	63,2%	12,6%	11,0%	1,9%	11,4%

Частина 3. Прем'єр-Міністр України. Кабінет Міністрів. Місцева влада.

3.1. Ставлення населення до Прем'єр-Міністра України.

Хоча Володимира Гройсмана лише нещодавно призначили на посаду Прем'єр-міністра, його діяльність оцінюється дуже критично. Про кредит довіри новому уряду не може йти і мови. Переважна більшість (74,9%) опитаних «скоріше не схвалює» або «категорично не схвалює» роботу В.Гройсмана. Тільки 15,1% схвалює її тою чи іншою мірою, причому лише 1,9% респондентів схвалює її «повністю». (Не визначилися з відповіддю – 10%).

Як Ви оцінюєте роботу Володимира Гройсмана на посаді Прем'єр-міністра України?

3.2. Оцінка роботи Прем'єр-Міністра України

А.Яценюк за два роки розгубив усі залишки довіри. У 2014-му він сприймався більшістю учасників опитування позитивно. Причинами критики є падіння рівня життя та участь у корупційних схемах.

У той же час, новий Прем'єр-міністр у аудиторії захвату також не викликає. Більшість респондентів вважає його несамотійним гравцем, якого призначено виключно для того, щоб покривати корупційні схеми у владі.

Оцінка перших кількох місяців роботи Володимира Гройсмана є переважно негативною. Прем'єра критикують за:

- Надмір обіцянок
- Відсутність змін/дій
- Підняття тарифів

Відповідно жодних позитивних очікувань від його роботи немає.

Оцінка діяльності Міністрів України як і два роки тому є негативною, населення прагне зміни очільників основних Міністерств на «молодих та компетентних».

Цікаво, що у 2014-му респонденти знали міністрів поіменно і виставлені претензії були персоніфіковані. Зараз імена міністрів згадати не можуть, а критика є знеособленою, як реакція на падіння рівня життя у країні в цілому.

У негативному контексті згадали лише Міністра МВС – А.Авакова.

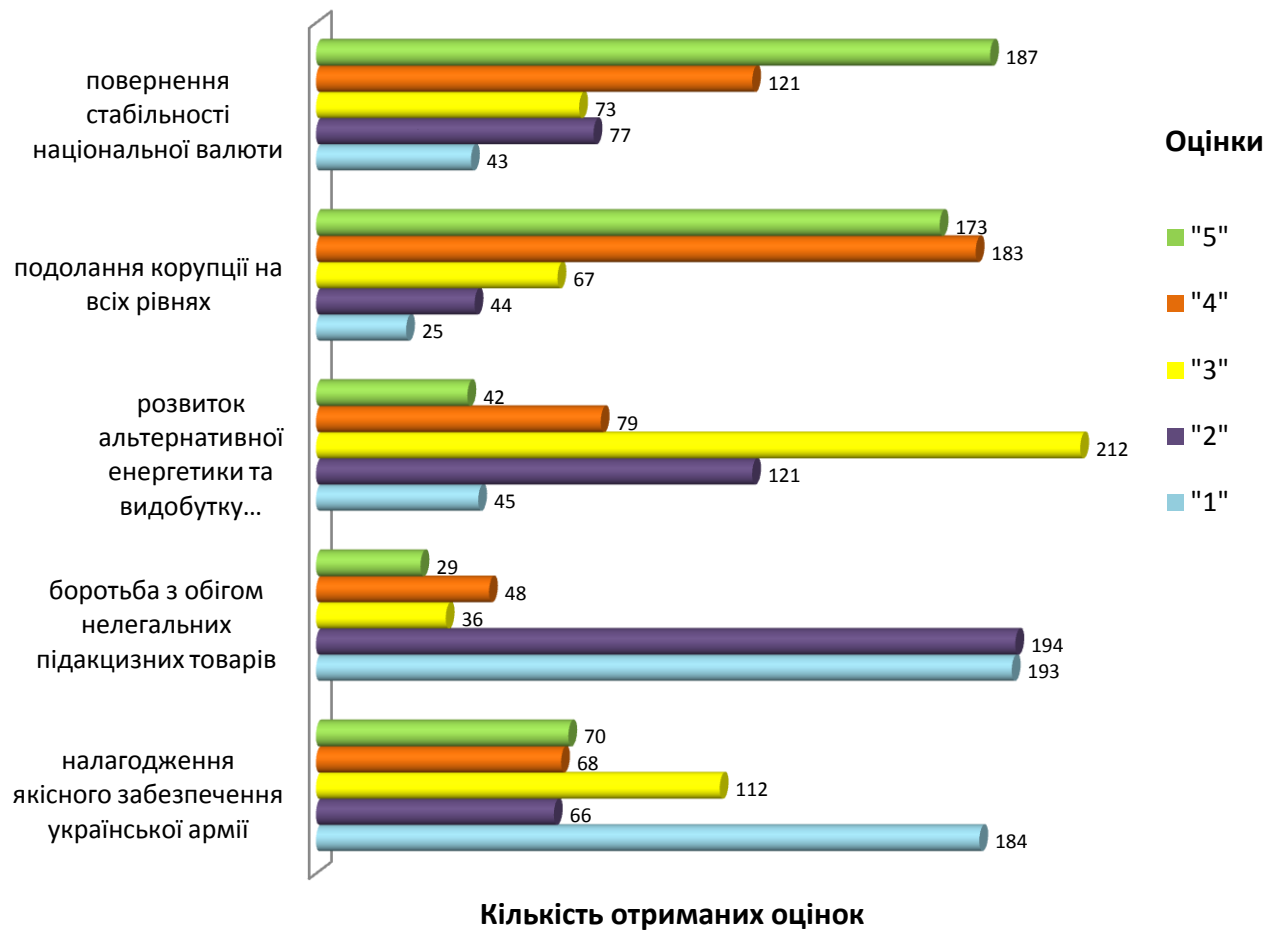
Симпатію викликає Міністр освіти - Л.Гриневич.

Не додають популярності Уряду і корупційні скандали, у яких час від часу фігурують представники уряду.

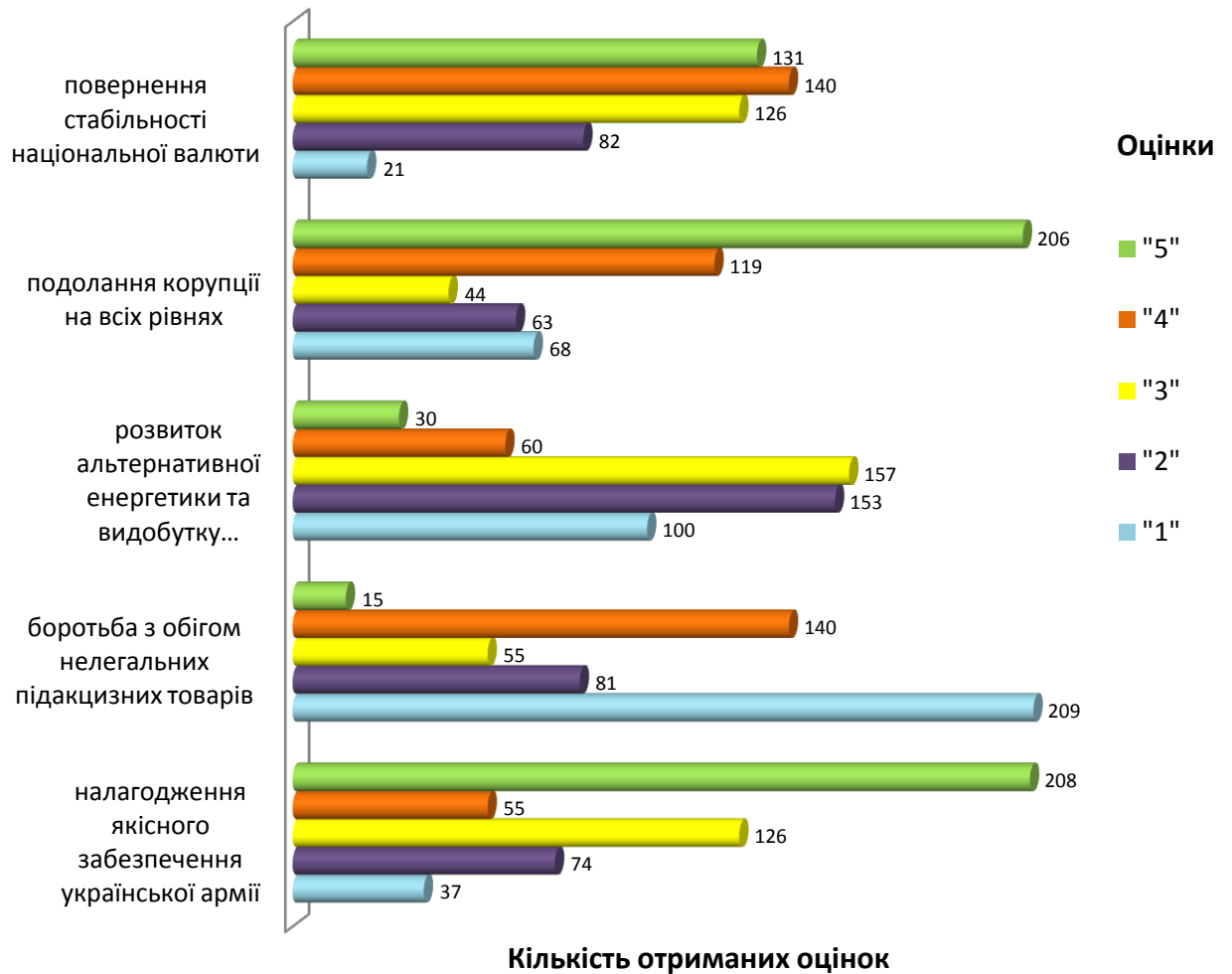
Втома і розчарування, апатія і зневіра – усе це емоції які поширюються у суспільстві. Дві революції не змогли подолати корумпованої системи. Лідери, з якими пов'язувались величезні надії не виправдали себе. Люди не вірять, що владна команда справді прагне вивести країну з кризи.

3.3. Пріоритетні завдання та напрямки роботи Прем'єр-Міністра України і уряду.

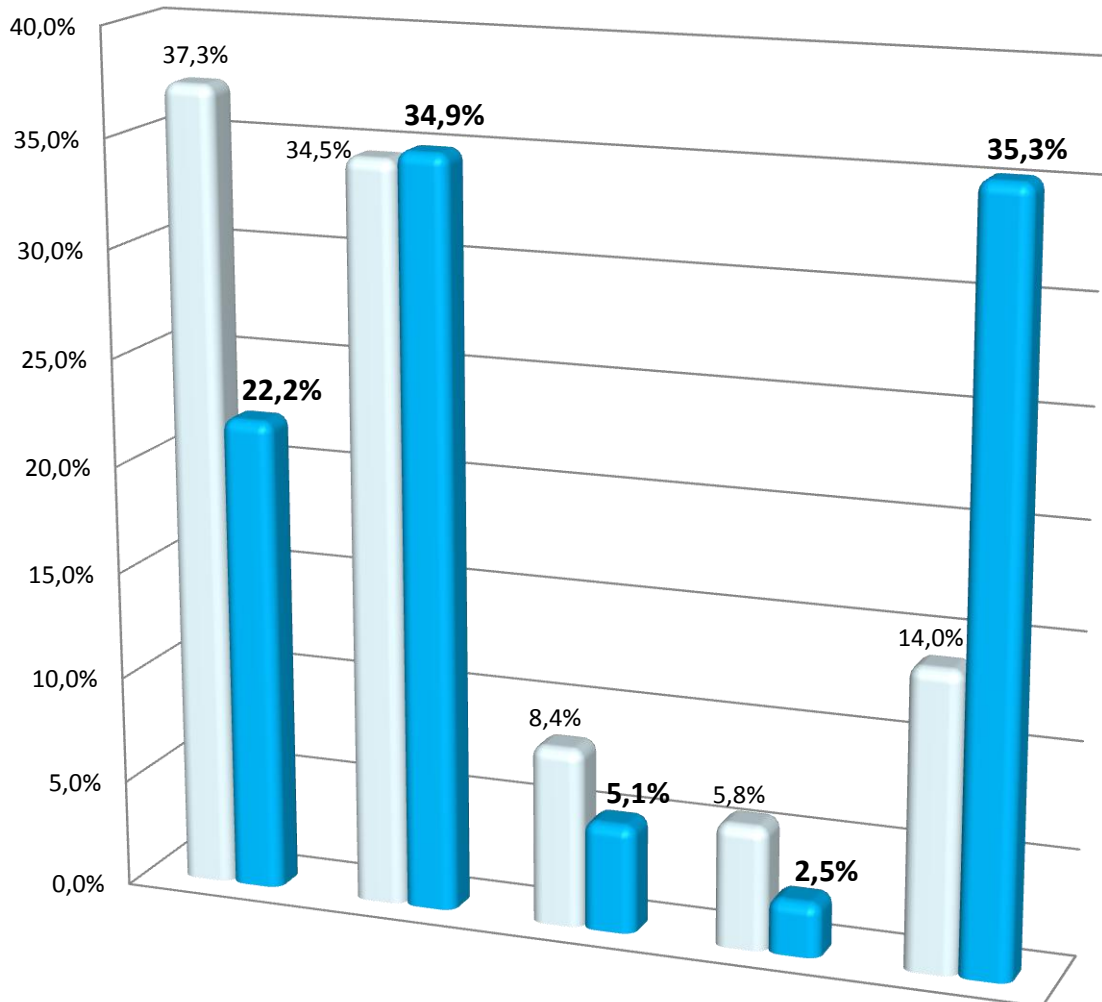
Рейтинг очікувань від Прем'єр-Міністра України у 2014 році

Рейтинг очікувань від Прем'єр-Міністра України у 2016 році

Рейтинг проблем, які першочергово має вирішити Прем'єр-Міністр

	повернення стабільності національної валюти	подолання корупції на всіх рівнях	розвиток альтернативної енергетики та видобутку сланцевого газу	боротьба з обігом нелегальних підакцизних товарів	налагодження якісного забезпечення української армії
2014	37,3%	34,5%	8,4%	5,8%	14,0%
2016	22,2%	34,9%	5,1%	2,5%	35,3%

І тим не менш, як і два роки тому відповідальність уряду та Прем'єр-Міністра України вбачають у площині:

- економіки: розвитку власного виробництва, аграрного сектору
- подолання корупції на усіх рівнях
- соціального захисту
- укріплення кордонів

І у 2014-му, і у 2016-му члени дискусії одностайно висловились щодо необхідності обрання влади на усіх рівнях (мер, міські, обласні ради, голови ОДА). Адже обраній владі більше довіряє населення, з неї легше «спитати» і кандидати, яких обрано на місцях краще знатимуть проблеми місцевих громад.

Цілковиту підтримку аудиторії отримала теза про необхідність проведення люстрації в усіх органах державної влади.

Також нагальною проблемою залишилась корупція на всіх рівнях – третина опитуваних вважає, що проблема продовжує існувати без змін.

Значно зросло очікування по якісному забезпеченню ЗСУ (35,3% у 2016 проти 14% у 2014 році).

3.4. Головні проблеми, що має вирішувати місцева влада

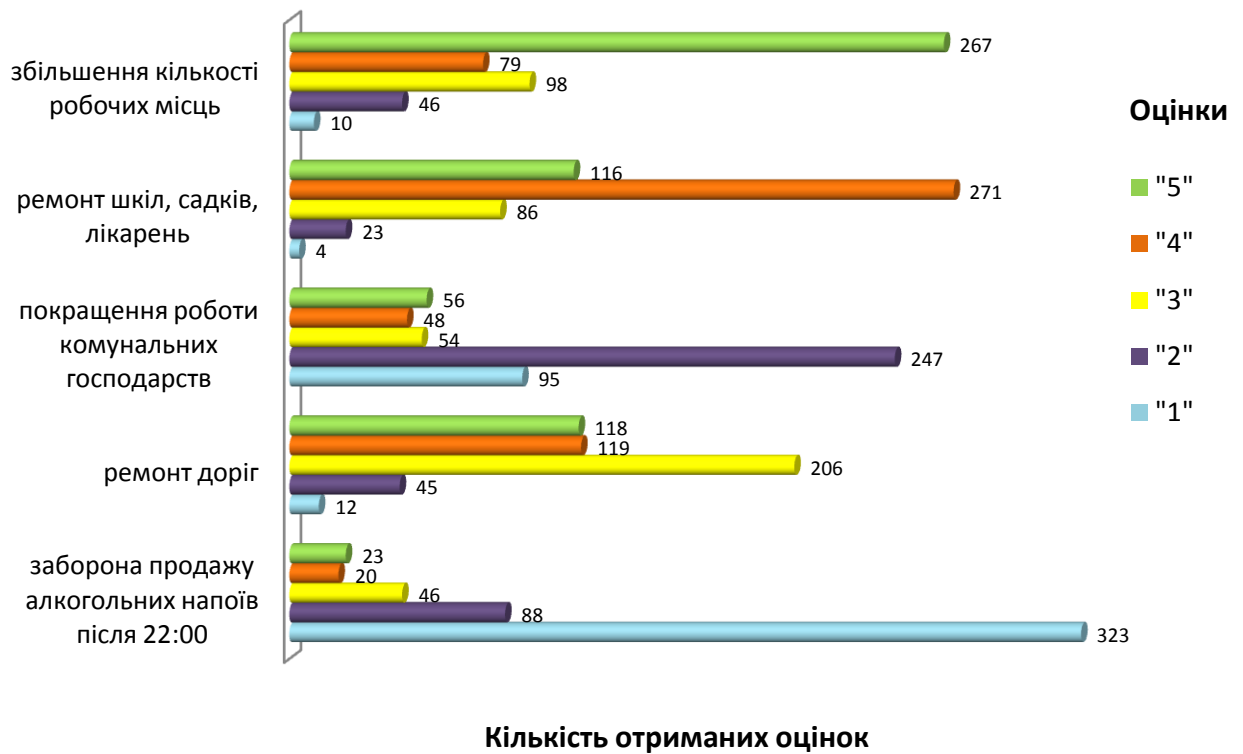
Серед головних проблем, які повинна вирішувати влада на місцях в першу чергу питання комунального господарства:

- благоустрій міста
- господарська діяльність у місті (заміна мереж, ремонт труб тощо)
- ремонт і підтримка шкіл, садків, лікарень
- підтримувати бізнес

Рейтинг очікувань від місцевої влади у 2014 році

Рейтинг очікувань від місцевої влади у 2016 році

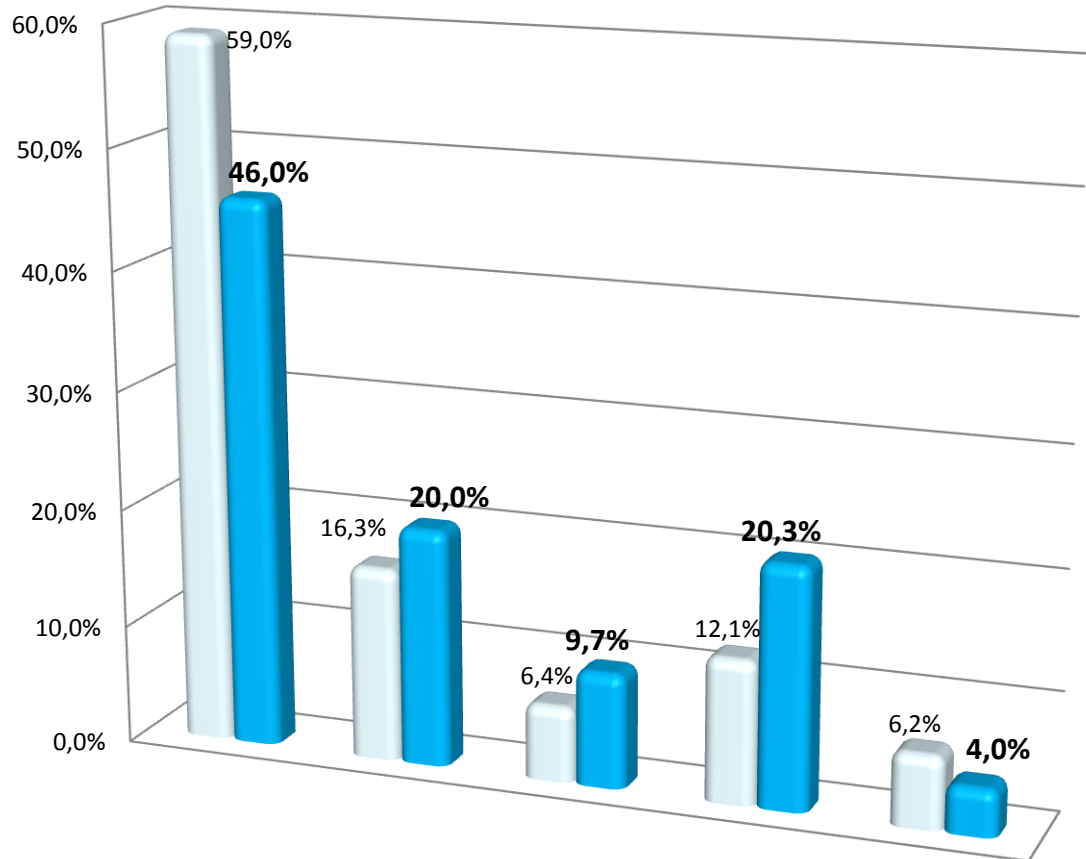

У порівнянні з 2014 роком дещо знизились очікування по організації нових робочих місць – 46% у 2016 році та 59% у 2014-ому. Проте зросла увага до потреб ремонту комунальних закладів (школи, садочки, лікарні) та доріг.

Це означає, що за майже 2 роки влада на місцях не спромоглась покращити ситуацію з нагальними потребами покращення інфраструктури проживання для населення.

Найменше очікують покращення роботи комунальних господарств та заборони продажу алкоголю у нічний час.

Рейтинг проблем, які першочергово має вирішити місцева влада

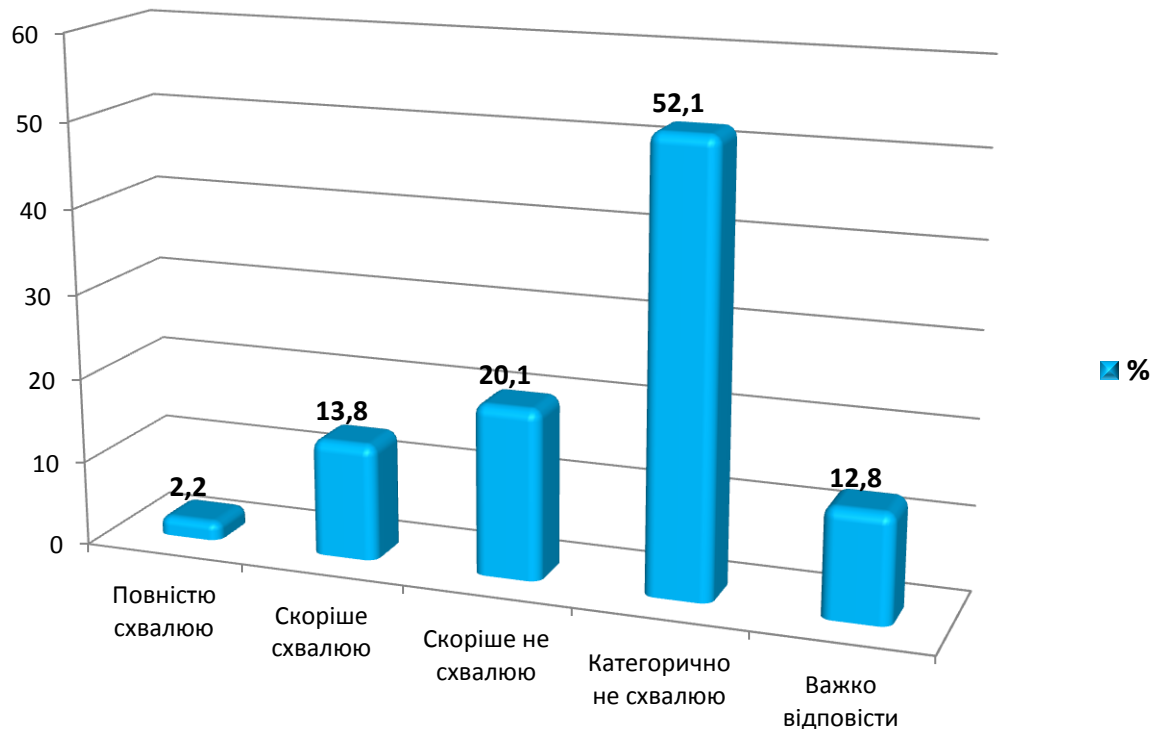
	робочі місця	ремонт закладів	комунальні госп-ва	ремонт доріг	заборона продажу алкоголю після 22:00
2014	59,0%	16,3%	6,4%	12,1%	6,2%
2016	46,0%	20,0%	9,7%	20,3%	4,0%

Частина 4. Парламент.

4.1. Ставлення до Голови парламенту

Серед керівників держави найгірше характеризується робота Голови Верховної Ради Андрія Парубія. Майже три чверті (72,2%) опитаних «скоріше не схвалює» або «категорично не схвалює» роботу А.Парубія. Тою чи іншою мірою позитивно оцінюють діяльність Голови Верховної Ради – 16% респондентів. Причому повністю схвалюють діяльність Парубія тільки 2,2% опитаних. (Не визначилися з відповіддю – 12,8%).

Як Ви оцінюєте роботу Андрія Парубія на посаді Голови Верховної Ради України?

4.2. Ставлення до всіх депутатів

Український Парламент також розгубив аванс довіри виборців. Респонденти вважають, що він діє у «кращих традиціях» попереднього скликання.

Депутатів критикують за:

- Корупцію
- Неефективність
- Кумівщину
- Популізм
- Тотальне злиття бізнес-інтересів із політикою

Два роки тому респонденти скаржились на те, що до Парламенту пройшла значна кількість "старих" депутатів, особливо за мажоритарними списками. Сьогодні ж аудиторія підтвердила, що їх найгірші побоювання справдились. Якісного оновлення ВРУ не відбулось. Отже і на якісно новий рівень політики сподіватись немає сенсу.

Ще однією характерною рисою сучасного складу Парламенту є відсутність стабільної коаліції. У 2014-му році саме надійний союз демократичних формував оптимістичні очікування електорату. Сьогодні ж половина учасників говорить про існування лише «ситуативної коаліції», яка сама по собі створює передумови для корупції.

Як наслідок, одна половина респондентів підтримує дострокові перевибори до ВРУ, а друга – не схильна їх проводити виключно через відсутність «якісної альтернативи».

Більше того, респонденти схильні вважати, що ВРУ не пропрацює до кінця терміну скликання (нагадаємо, два роки тому думка була прямо протилежною). Причинами дострокових перевиборів можуть стати:

- Поява «тарифного Майдану»
- Зростання напруги через мобілізацію або затяжний військовий конфлікт

Якби перевибори відбувались найближчим часом, критеріями обрання політичної сили стали б:

- Активний контакт з виборцем/ пункти консультування чи допомоги
- Нові обличчя
- Відсутність корупційного шлейфу
- Опозиційність до сучасної та попередньої влади

Як і два роки тому виборці нейтрально-позитивно ставиться до присутності громадських діячів в списках партій та нейтрально-негативно до появи у них військових і комбатів.

- основна умова присутності зазначених категорій осіб у списках партій - рівень професіоналізму (робота у комітеті відповідно до кваліфікації)

У 2014-му у ставленні до новообраної ВР виборець декларував радше надію на ефективну діяльність, аніж довіру до неї. Сьогодні – надії уже немає. Очікування є вкрай песимістичними.

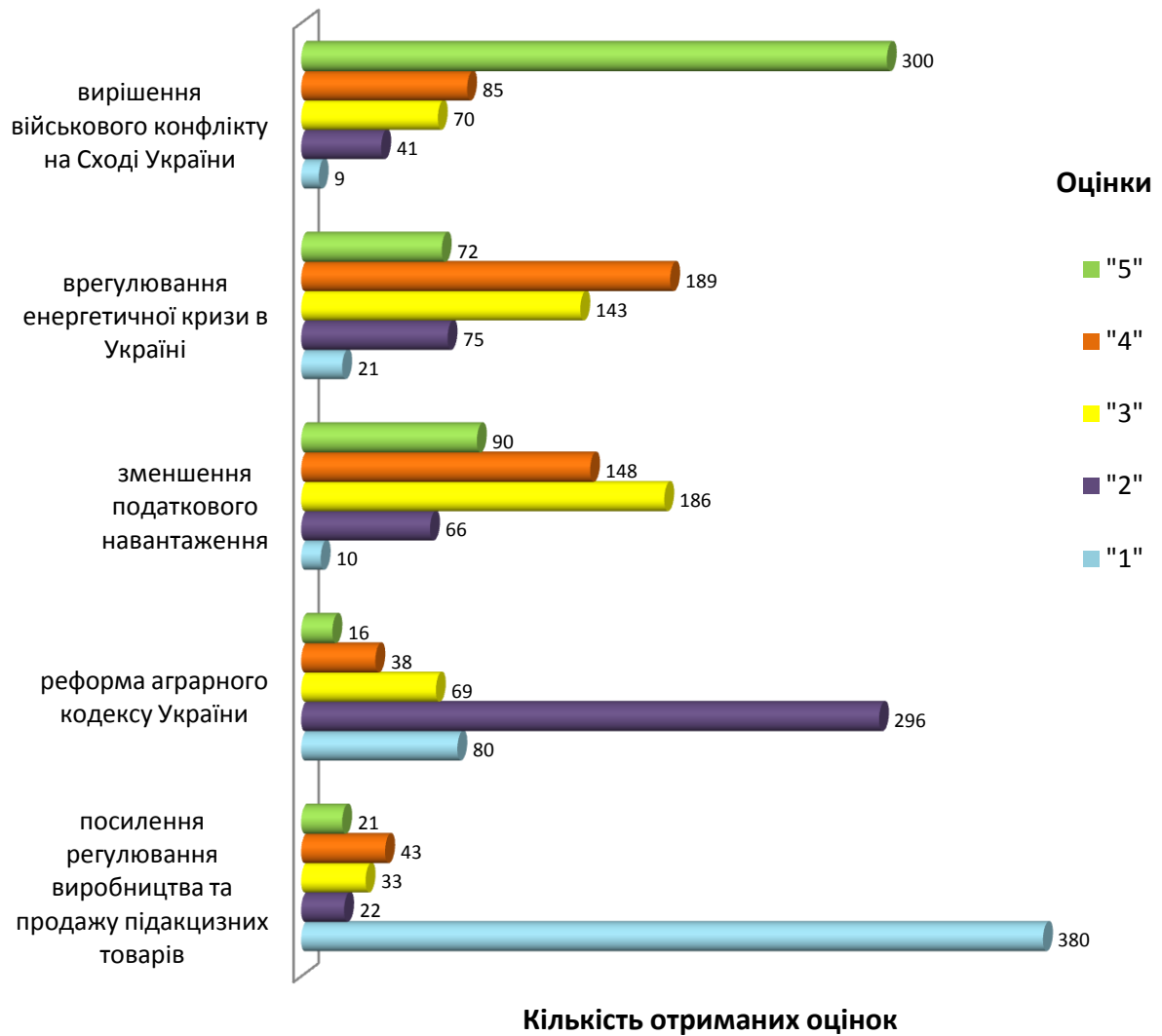
4.3. Очікування від роботи Парламенту

На парламент покладають відповідальність за реформування країни і боротьбу з корупцією. Серед основних очікувань від роботи Парламенту такі:

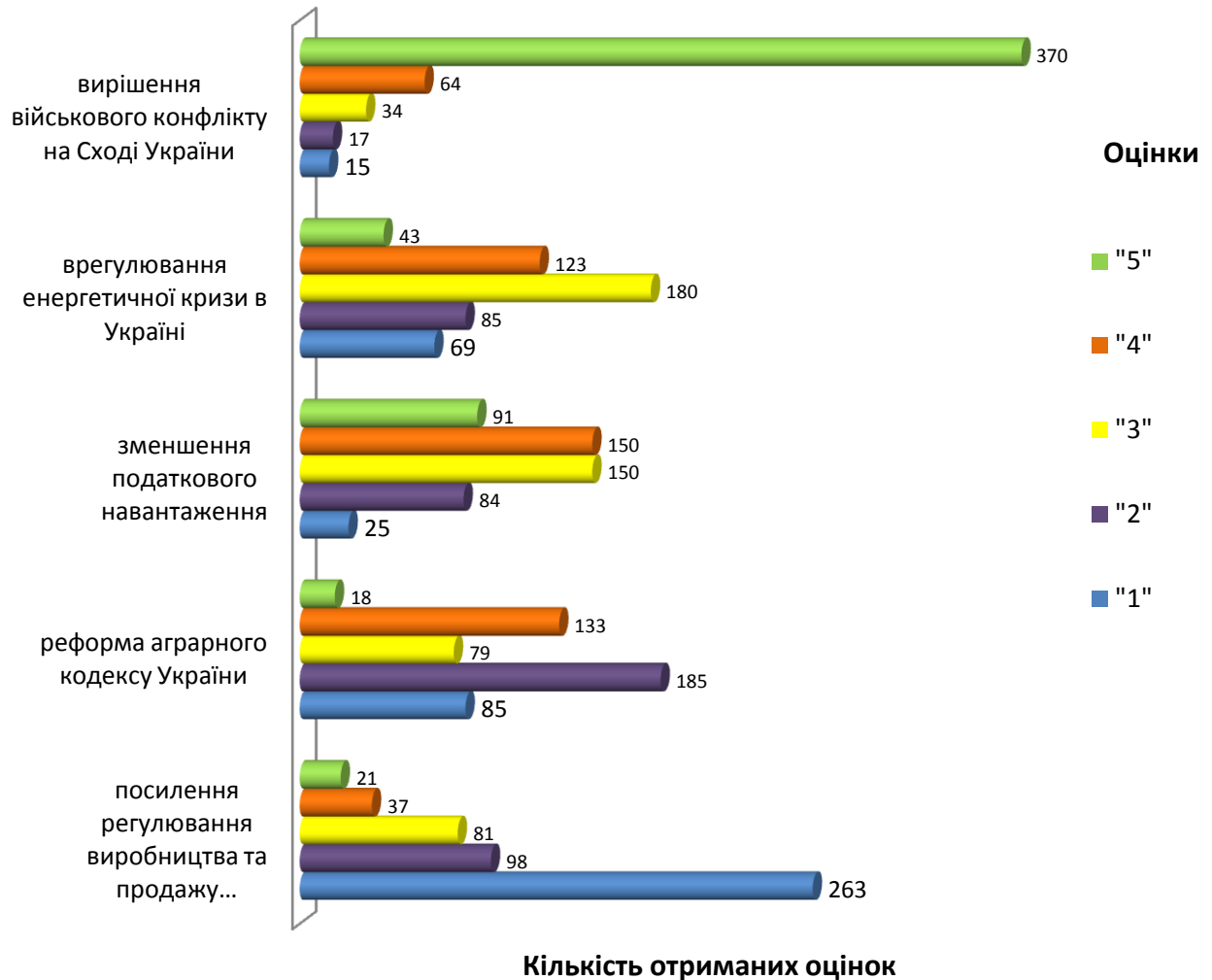
- прийняття закону «Про судочинство»
- зняття депутатської недоторканності
- введення військового стану
- робота на інтереси народу

Крім того, ВРУ повинна сприяти інтеграції України в ЄС. Для цього слід боротись з корупцією, впроваджувати західні стандарти у освіті, медицині, оплаті праці.

Рейтинг очікувань від ВРУ у 2014 році

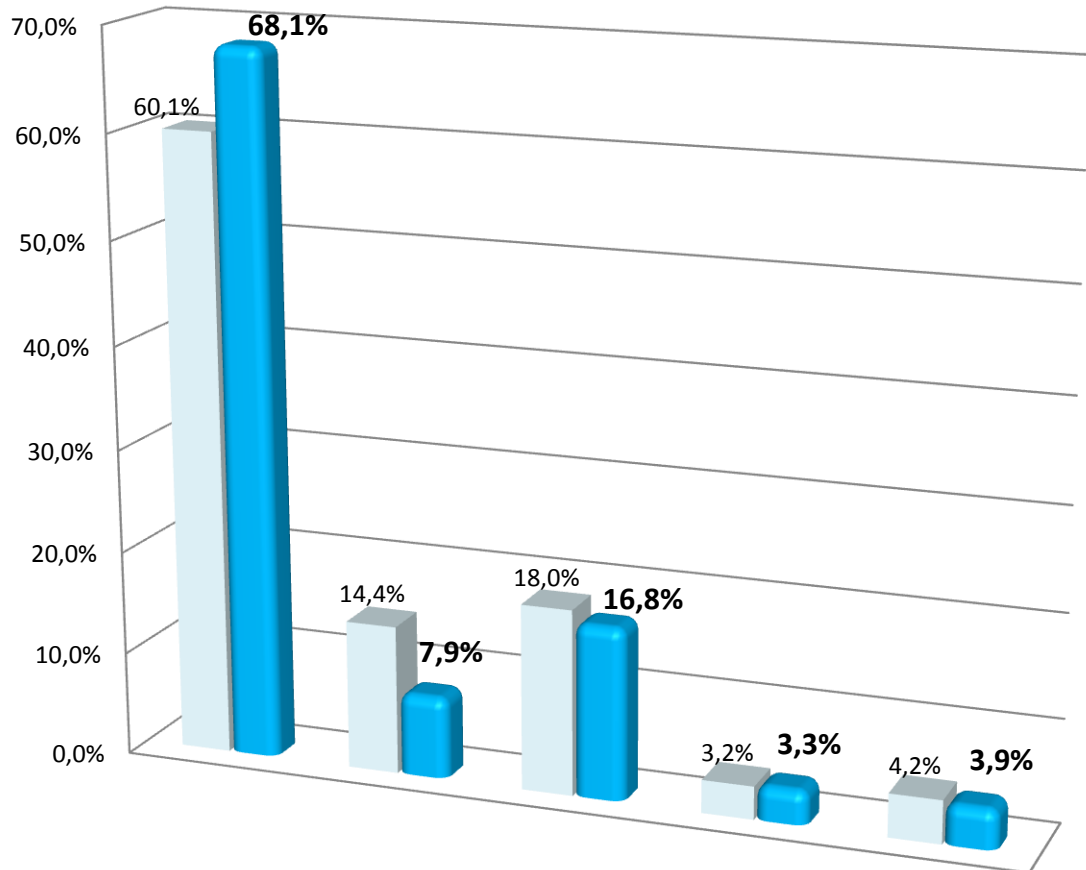

Рейтинг очікувань від ВРУ у 2016 році

За минулі 2 роки перед парламентом України продовжують стояти практично ті самі завдання, що і у 2014 році. Найбільше українці сподіваються на вирішення військового конфлікту (68,1%, у 2014 – 60,1%). Інші питання - врегулювання енергетичної кризи, зменшення податкового навантаження – важливі для 14,4% ті 18% відповідно. Менше всього від ВР очікують реформи аграрного сектору та посилення регулювання обігу підакцизних товарів.

Рейтинг проблем, які першочергово має вирішити ВРУ

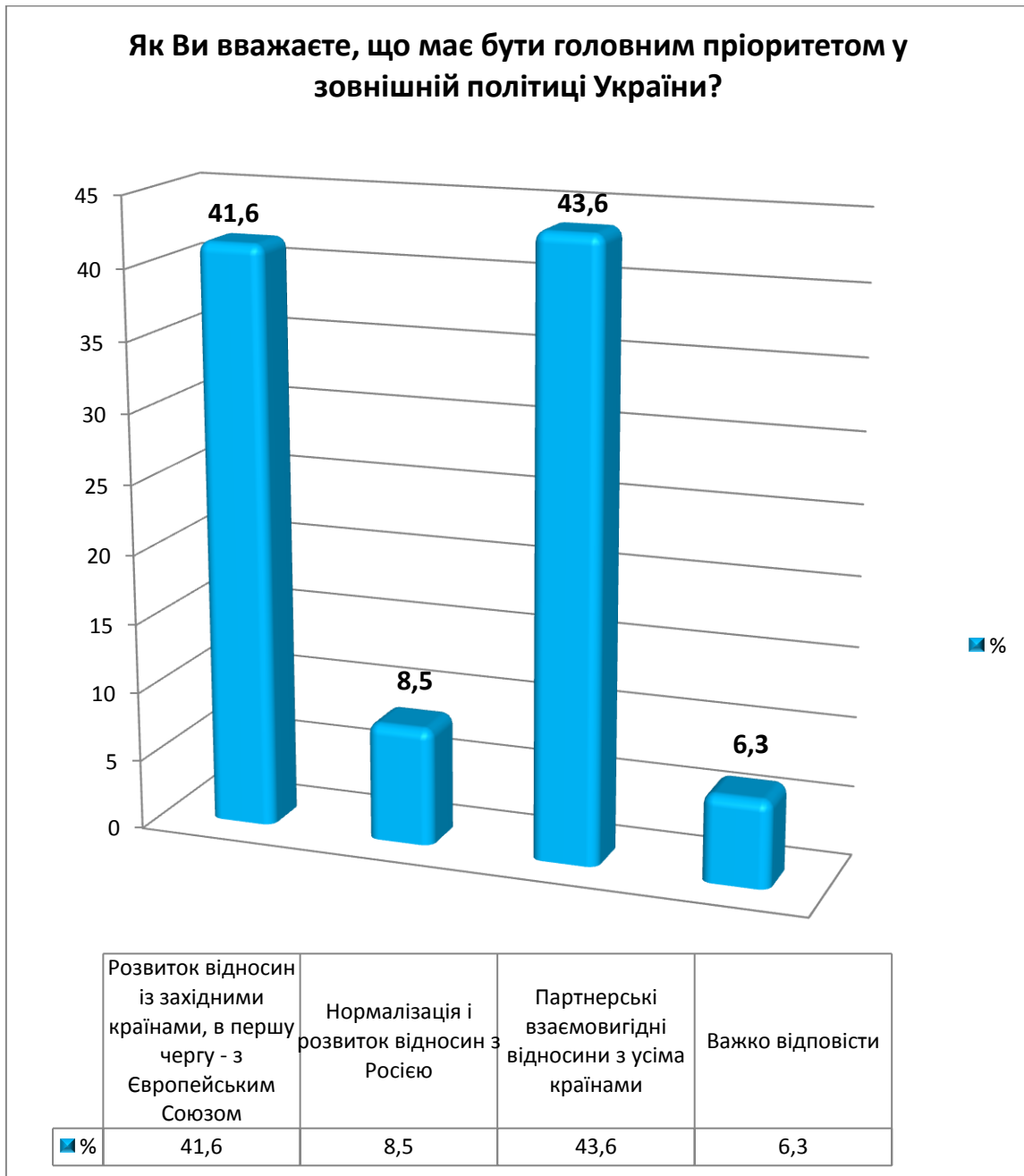

	вирішення військового конфлікту на Сході України	врегулювання енергетичної кризи в Україні	зменшення податкового навантаження	реформа аграрного кодексу України	посилення регулювання виробництва та продажу підакцизних товарів
2014	60,1%	14,4%	18,0%	3,2%	4,2%
2016	68,1%	7,9%	16,8%	3,3%	3,9%

Частина 5. Євроінтеграційні очікування

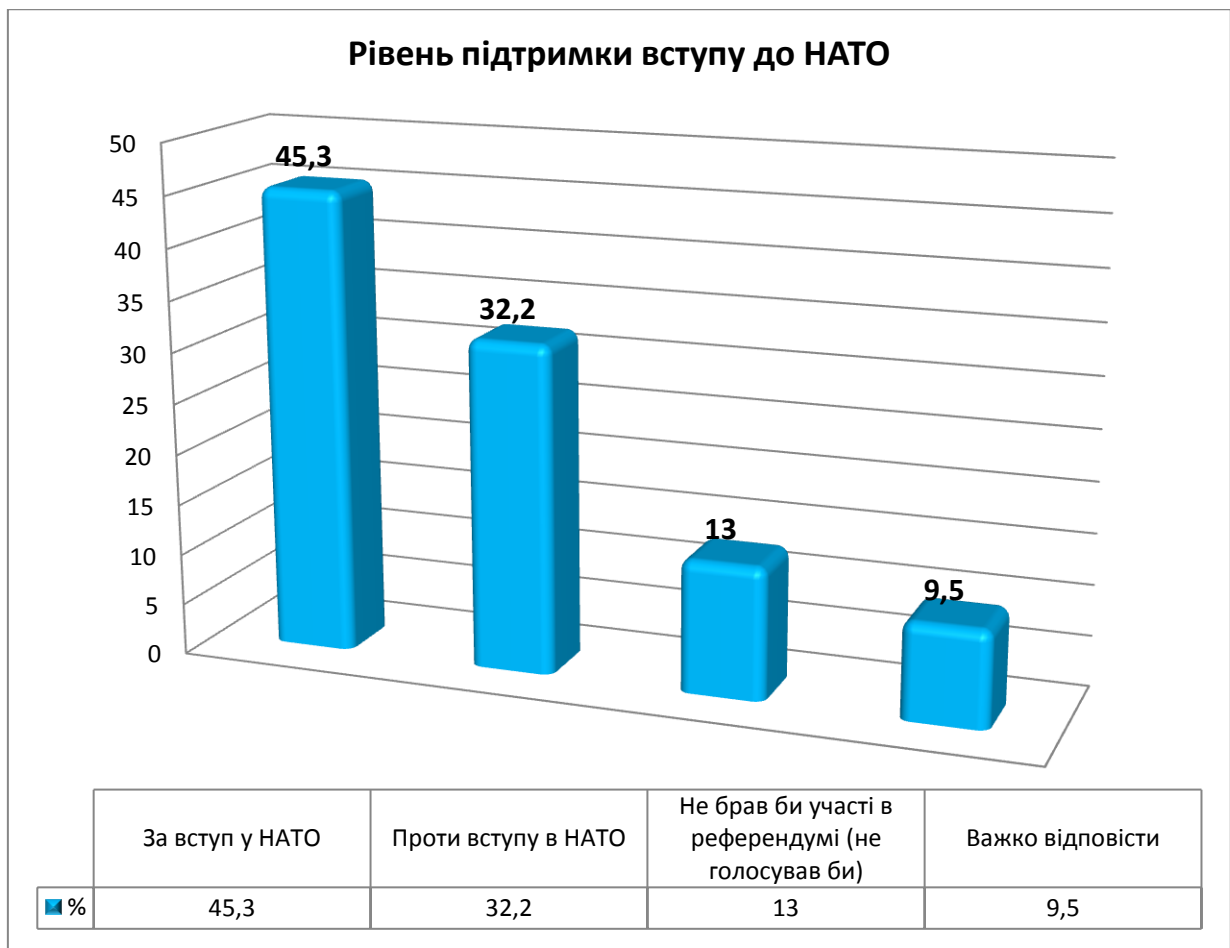
5.1. Ставлення суспільства до ЄС, НАТО

Українське суспільство неоднозначно ставиться до політики євроінтеграції. У масовій свідомості поширення набула точка зору, що Україні слід проводити багатовекторну політику. Майже половина (43,6%) опитаних вважає, що Україна має розвивати партнерські, взаємовигідні відносини і з країнами Заходу, і з Росією, не віддаючи однозначної переваги будь-кому. Приблизно стільки ж (41,6%) респондентів вважають, що пріоритетом української зовнішньої політики має бути розвиток відносин із західними країнами, в першу чергу - з Європейським Союзом. Порівняно небагато (8,5%) тих, хто дотримуються точки зору, що пріоритетним напрямком зовнішньої політики має стати нормалізація і розвиток відносин з Росією. (Не визначилися з відповіддю - 6,3%).

У масовій свідомості склалися полярні думки щодо перспективи вступу України в НАТО. Серед усіх опитаних менше половини (45,3%) готові підтримати вступ до НАТО, якби це питання було винесено на референдум. При цьому значна частина (32,2%) респондентів проголосували б проти.

(13,0% опитаних вказали, що не брали б участі в референдумі, а 9,5% не визначилися з відповіддю).

Номінально прихильників Атлантичної інтеграції дещо більше, і вони могли б перемогти на референдумі. Однак слід враховувати резонансний і конфліктогенний характер даної проблеми. Питання вступу в НАТО може розколоти українське суспільство і стати приводом для жорстокої конфронтації. Ухвалювати доленосне для країни рішення слід тільки після проведення широкого обговорення, і за наявності в суспільстві консенсусу з даного питання.

5.2. Ідея євроінтеграції

У 2014-му усі учасники групи схвально та одноставно підтримували ідею Євроінтеграції України. Цьогоріч думки розділились навпіл.

Серед основних переваг вступу України до ЄС такі:

- відкриті кордони
- підтримка сусідніх держав
- можливість запозичення передового досвіду
- можливість торгувати з найбільшим ринком у світі
- можливість отримати освіту у Європі

Основні недоліки вступу до Європейського Союзу:

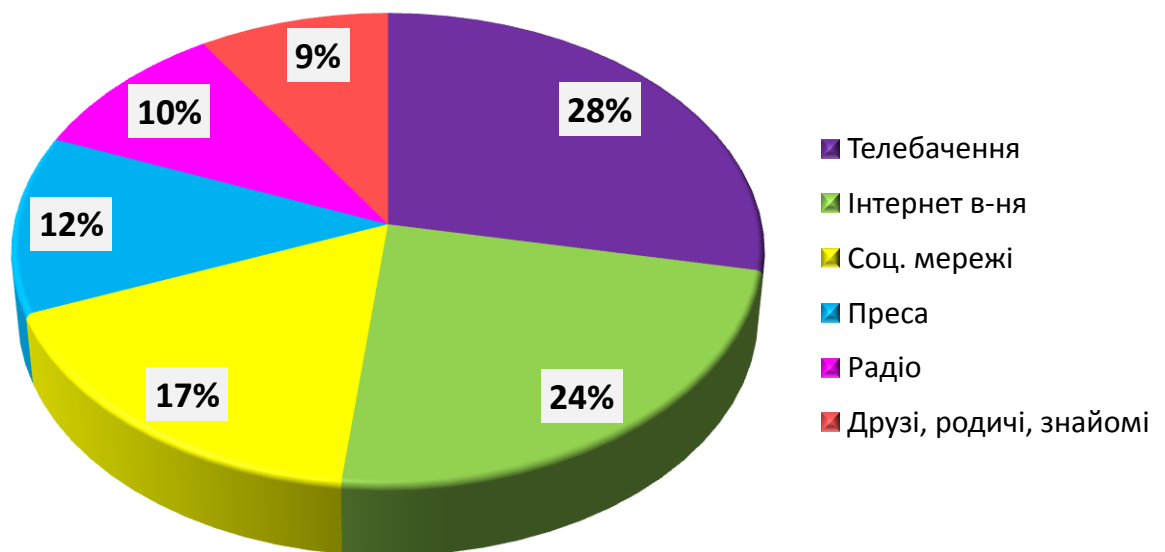
- часткова втрата суверенності
- масовий виїзд населення
- витіснення місцевих виробників
- за полонення нашого ринку товарами для країн третього світу

Відповідальність за євроінтеграційні процеси, на думку аудиторії, розподіляється між населенням (яке повинно навчитись жити за правилами) та владою. Тоді як два роки тому це була задача лише Президента та Парламенту країни.

5.3. Канали отримання інформації про євроінтеграцію

Серед джерел отримання інформації щодо питань Євроінтеграції України переважають Інтернет та телебачення.

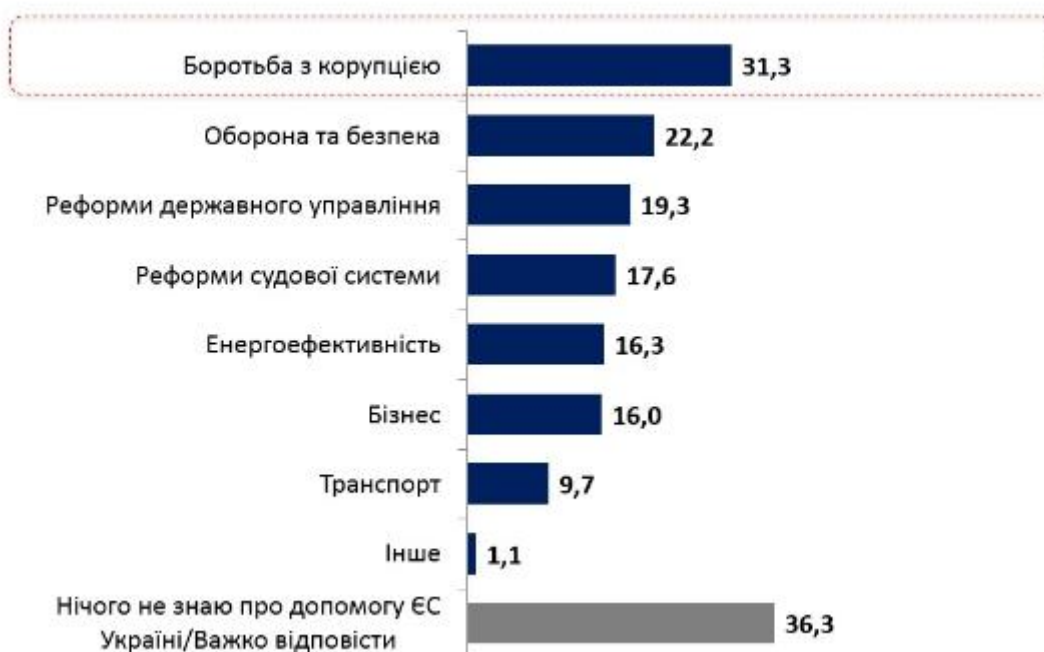
Інформаційні канали про євроінтеграцію

- Довіряють
 - Телебачення: 24 канал, 112 канал
 - Соціальні мережі: Facebook
 - Інтернет ресурси: Ukr.net
- Не довіряють: телеканалам Інтер, 5-му

5.4. Інформування владою населення про євроінтеграцію

36% українців нічого не знають про допомогу ЄС Україні. Близько третини опитаних вважають, що ЄС надає допомогу Україні у сфері боротьби з корупцією, близько 22% – у сфері оборони та безпеки, на третій позиції – реформи державного управління (19.3%).

40,6% респондентів вважають, що уряд погано інформує про діяльність ЄС. Лише трохи більше 10% погодились, що у ЗМІ є достатньо інформації про євроінтеграцію.

Наскільки добре уряд інформує про діяльність ЄС?

шкала від 1 – «дуже погано інформує», 5 – «дуже добре інформує»

Майже половина опитуваних погодились, що українські ЗМІ позитивно висвітлюють діяльність ЄС. Третина відповіла про нейтральну тональність повідомлень. 4,7% заявили про негативні повідомлення про ЄС в українських ЗМІ.

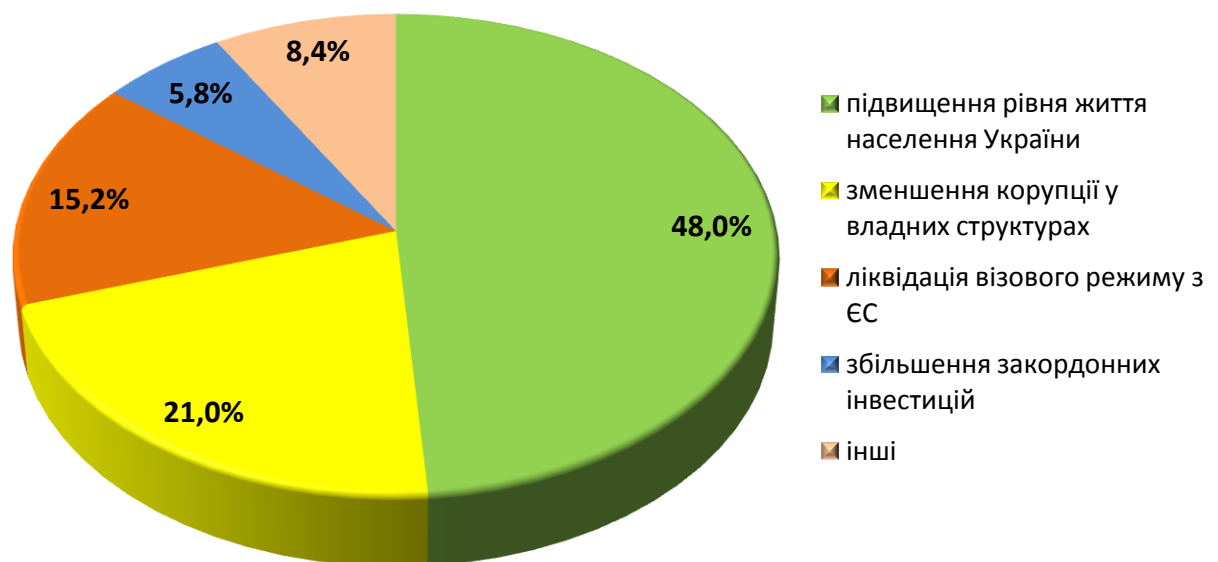

5.5. Очікування від вступу до ЄС

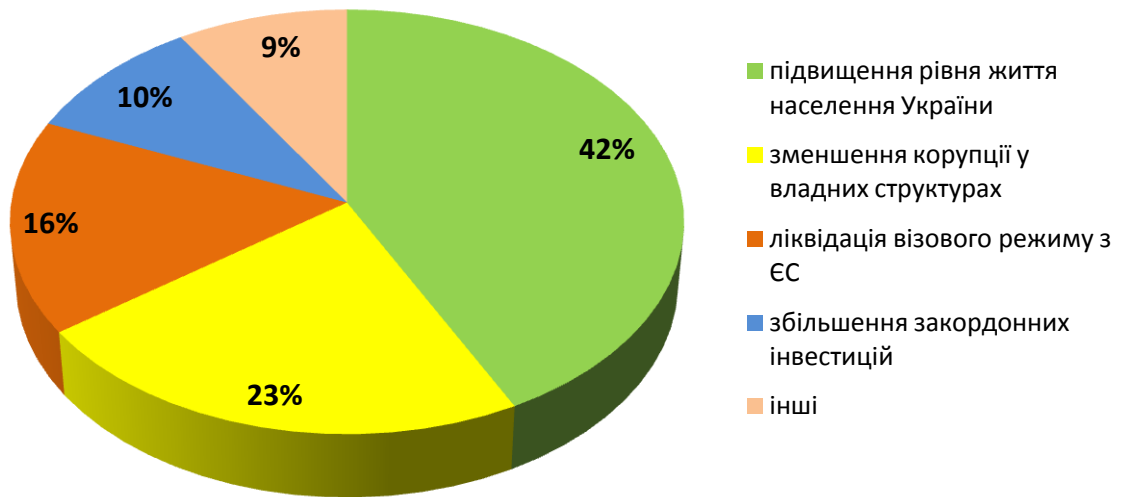
Очікування щодо Євроінтеграції не змінились. Як і раніше, надії пов'язані переважно із зростанням економічного благополуччя нашої країни та подолання корупції.

Так у 2014 році майже половина респондентів (48%) очікували підвищення рівня життя. Хоча у 2016 тенденція дещо зменшилась, але все одно є головною – 42% відповіли, що так само очікують зростання благополуччя.

Співвідношення очікувань від вступу до ЄС
у 2014 році

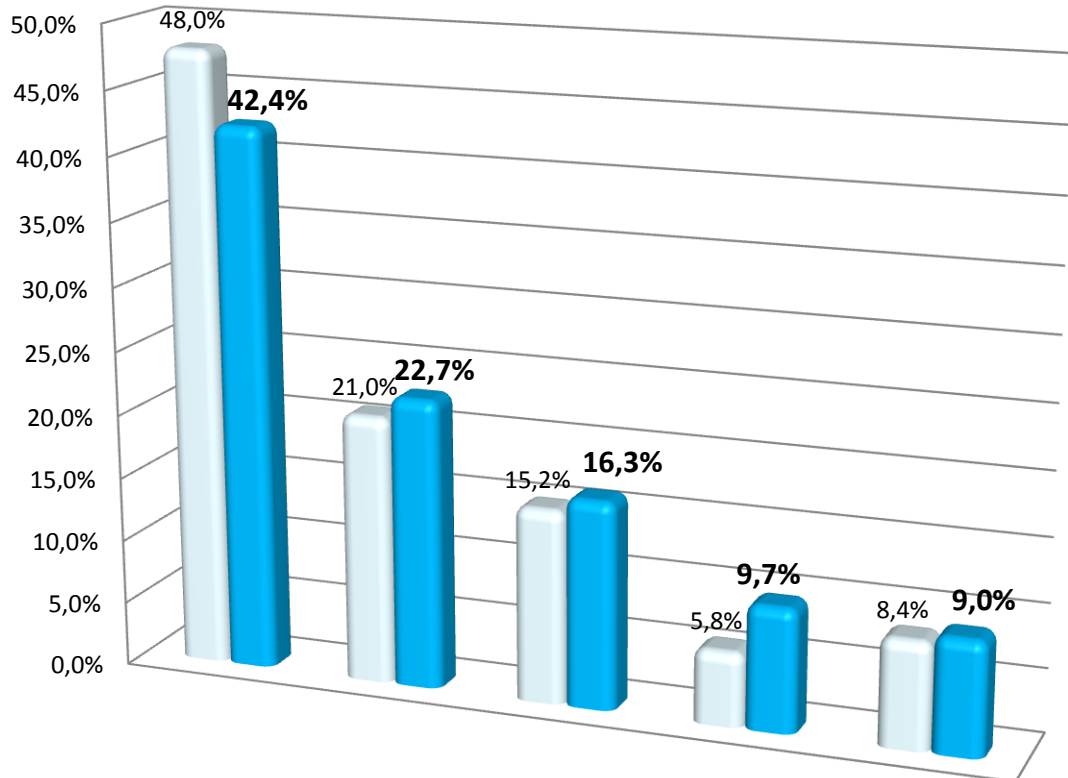

Співвідношення очікувань від вступу до ЄС у 2016 році

Також досі великі надії покладаються на подолання корупції (21% та 23% відповідно).

Динаміка очікувань від вступу до ЄС

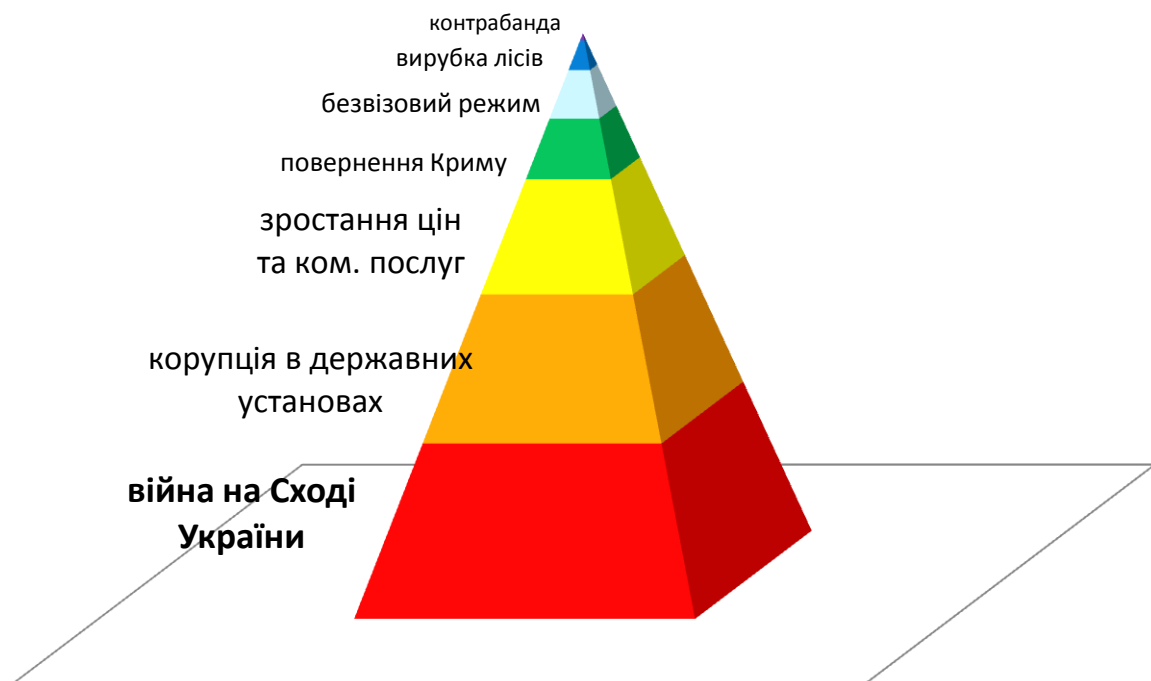
	підвищення рівня життя населення України	зменшення корупції у владних структурах	ліквідація візового режиму з ЄС	збільшення закордонних інвестицій	інші
2014	48,0%	21,0%	15,2%	5,8%	8,4%
2016	42,4%	22,7%	16,3%	9,7%	9,0%

Частина 6. Влада. Співпраця і очікування: піраміда пріоритетних завдань.

Українці у 2016 році окреслили першочергові проблеми, які має вирішити влада:

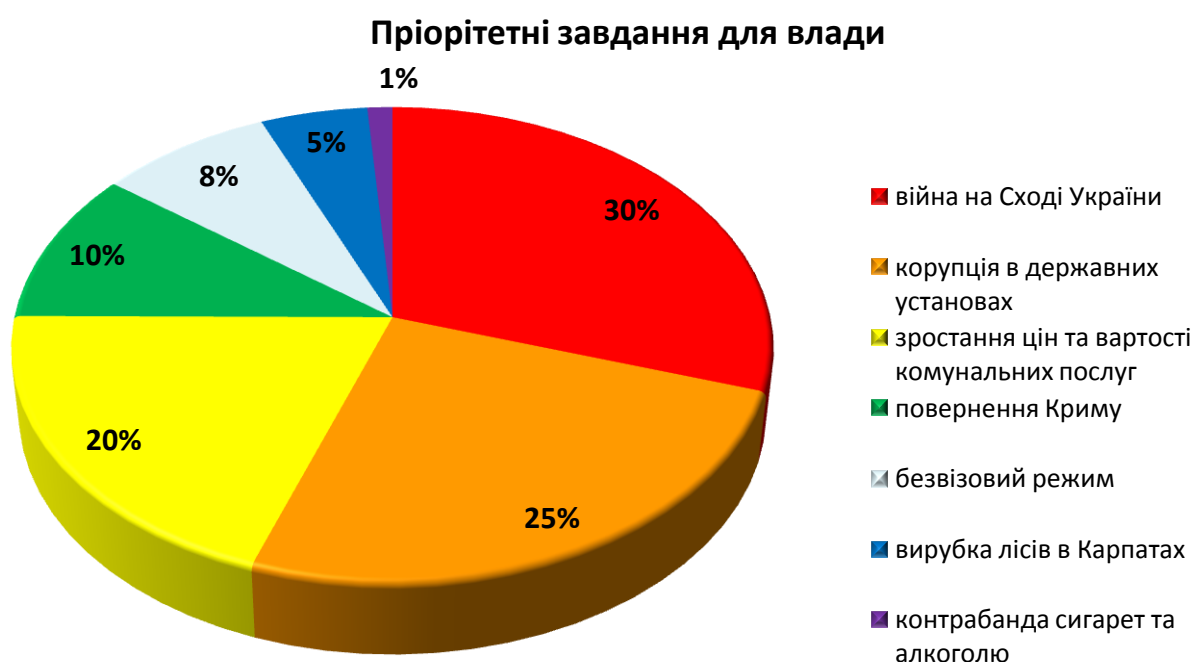
1. Війна на Сході
2. Корупція у державних органах.
3. Зростання цін та комунальних послуг
4. Повернення Криму.
5. Отримання безвізового режиму з ЄС.
6. Незаконна вирубка в Карпатах.
7. Контрабанда підакцизних товарів.

Піраміда пріоритетних завдань

Майже третина опитаних вважає завданням для влади номер один – припинення війни на сході (30%).

Іншою нагальною проблемою є подолання корупції у державних органах (25%). Зростання цін та вартості комунальних послуг непокоїть 20% респондентів.

6.1. Найкритичніші, кризові проблеми до вирішення найближчим часом.

Найбільш нагальні проблеми, які повинні бути вирішені **в першу чергу** (короткострокова перспектива), як і два роки тому пов'язані з військовим конфліктом на Сході України та реформами. Це перед усім:

- закінчення війни - відповідальність за виконання несе Президент
- боротьба з корупцією - відповідальність несе Президент і ВРУ
- стабілізація гривні - відповідальність несе Прем'єр-міністр і КМУ
- зниження тарифів - відповідальність несе Прем'єр-міністр і КМУ

6.2. Нетермінові проблеми до вирішення протягом року-двох.

У списку **дуже бажаних проблем**, які варто вирішити протягом року-двох (середньострокова перспектива), названі ті, що стосуються росту якості життя:

- вступ України до ЄС - відповідальність за виконання несе Президент
- ріст економіки, стимулювання виробництва – відповідальні усі гілки влади
- індексація прожиткового мінімуму, пенсій та зарплат - відповідальність несе Прем'єр-міністр і КМУ
- зниження пенсійного віку - відповідальність несе Прем'єр-міністр і КМУ

6.3. Проблеми, вирішення яких буде ознакою ефективності влади.

Для свідчення високої **ефективності влади** (стратегічні цілі) потрібно вирішити проблеми, які пов'язані із зламом корупційної системи (два роки тому тут фігурували проблеми пов'язані із зовнішньою політикою держави).

Основна відповідальність за це лежить на ВРУ:

- зняття депутатської недоторканості
- реформа судочинства
- реформа податкової системи
- формування сприятливих умов для МСБ

6.4. Проблеми, які розв'язати практично нереально, але рішення яких є омріяним.

У списку проблем країни, які на сьогодні вирішити практично не можливо, але виборець хотів би бачити їх розв'язання є проблеми, які можуть бути вирішені у дальшій часовій перспективі, зокрема:

- підняття ВВП до рівня країн ЄС
- введення смертної кари за корупцію

6.5. Ставлення до проведених реформ

Після Революції Гідності нова влада намагається втілити низку реформ. Проте нелюстровані кадри, нерішучість дій, відсутність політичної волі у вищого керівництва заважають провести дієві перетворення у суспільстві.

За останні 2 роки найбільш відомою і дієвою на думку респондентів (33%) стала реформа МВС – створення нової поліції.

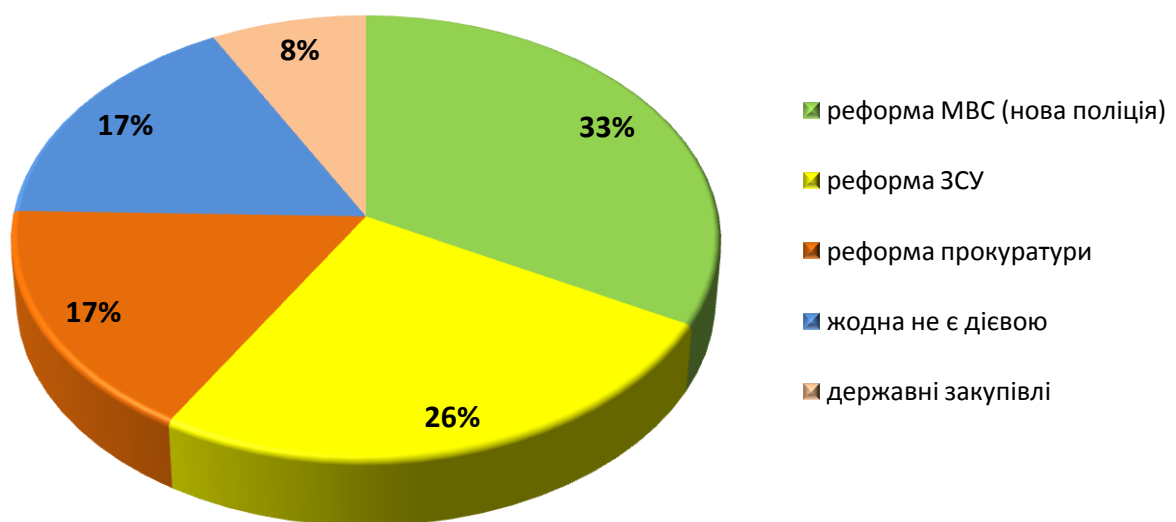
Іншою дієвою реформою визнана зміна у ЗСУ. Зокрема це стосується ведення нових стандартів на форму бійців, розробку нових технічних умов на харчування, підвищення оплати контрактним військовим.

Варто зазначити, на другому місці за рівнем довіри (після церкви) є армія - солдатам довіряють 63% українців. Половина схильні довіряти повністю або частково поліції.

17% опитаних вважають вдалим початок реформування прокуратури. Так ж кількість налаштована песимістично, так як не вважає реформи дієвими.

Найменш вдалою населення вважає зміни у державних закупівлях, а саме введення системи Prozorro. Такий низький рівень оцінки можна пояснити тим, що реформа стосується сфери державного управління та постачальників. А тому не торкається широких верств населення.

Співвідношення дієвості проведених реформ

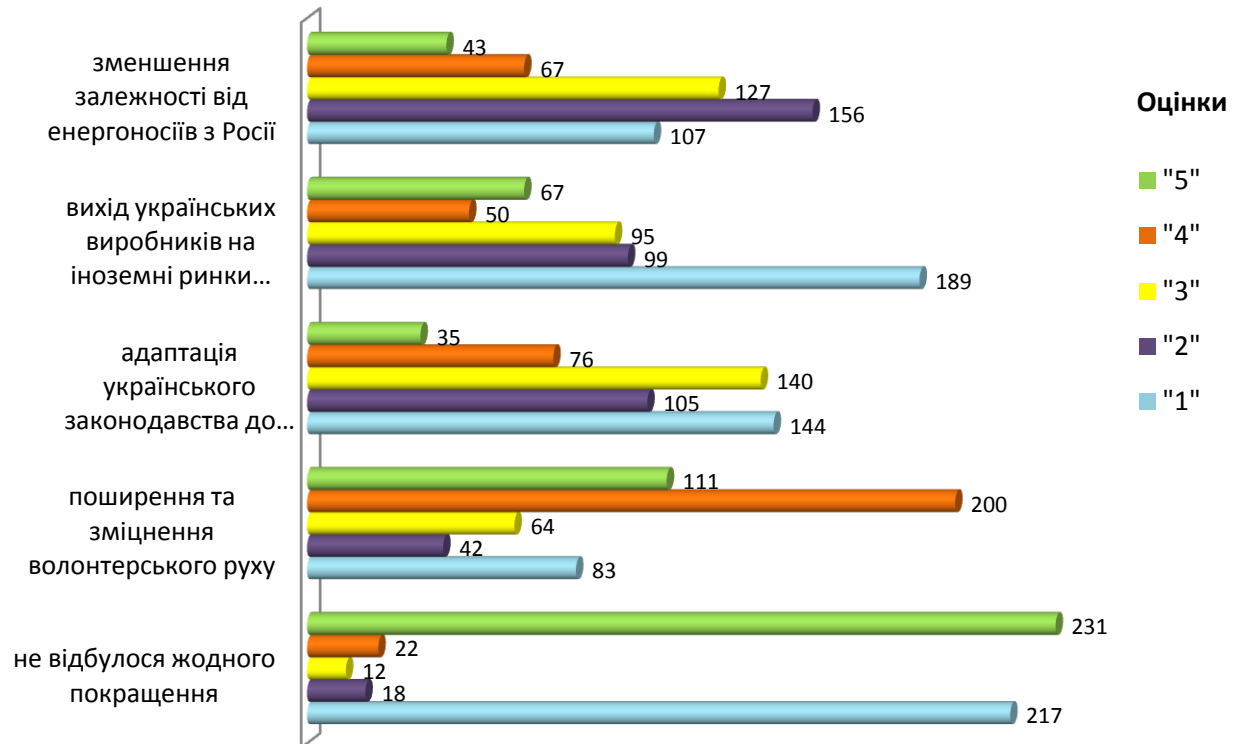

Щодо покращень у суспільстві за 2 останні роки, то думки українців діаметрально протилежні. 46,2% вважають, що не відбулось жодного покращення. 43,4% - навпаки. Зокрема говорять про такі досягнення як:

- поширення та зміцнення волонтерського руху
- зменшення залежності від енергоносіїв з Росії

- адаптація українського законодавства до норм ЄС

Покращення у суспільстві за 2 роки

Частина 7. Лідери думок в Україні. Їх вплив на прийняття рішень населенням.

Загалом населення демонструє невисокий рівень довіри до політиків, важко пригадує громадських діячів, які могли б бути для них авторитетом. Схоже, що рівень довіри у суспільстві різко знижується.

Серед політиків, котрі до певної міри користуються довірою виборців можна назвати:

- А. Садовий
- Д. Добродомов

Серед авторитетних осіб в очах населення країни залежно від сфери діяльності можна відзначити таких осіб:

- спорт – Д. Сілантьєв, В. Вірастюк
- громадський діяч - В. Шабунін
- літератор – Л. Костенко
- підприємець – І. Коломойський
- музикант – Джамала

Два роки тому ці списки були значно довшими. Із нього випали більшість політиків національного рівня, такі як: П. Порошенко, А. Яценюк, А. Парубій, О. Богомолець тощо.

При виборі основних якостей, які повинні бути притаманні сучасному громадському лідеру населення зазначило таке:

- чесність
- патріотизм
- послідовність
- розум
- освіченість
- господарність

Ставлення до суспільних активістів як і два роки тому неоднозначне. Половина учасників групи вважають їх діяльність надзвичайно корисною. На їхню думку, волонтери та активісти цілком спроможні здійснювати відчутний вплив на владу. Як приклад, згадуються – волонтерський рух, відстоювання активістами надання статусу учасника бойових дій військовим-добровольцям, успішний організаційний досвід Самооборони тощо. Натомість, їх опоненти, говорять про «особисту зацікавленість» активістів, слабкий рівень їх організаційної культури, кризу ідей та вигорання.

Як і два роки тому, усі учасники групи сходяться на думці, що влада не готова співпрацювати з громадою та не потребує такої співпраці.

За результатами телефонного опитування 500 респондентів у 24 областях України щодо трійки авторитетних людей, які мають вплив на їхню думку та вибір, лише 10 відомих імен отримали більше 10 згадок. При цьому практично 50% респондентів (273) не змогли визначитися з вибором.

Особа	Кіл-ть згадок	Особа	Кіл-ть згадок
Порошенко П	67	Жадан С.	2
Гройсман В.	46	Казарін П.	2
Вакарчук С.	36	Карасьов В.	2
Савченко Н.	31	Карпа І.	2
Ляшко О.	18	Клімкін П.	2
Тимошенко Ю.	18	Малкович І.	2
Костенко Ліна	12	Онїстрат А.	2
Садовий А	12	Подерв'янський Л.	2
Притула С.	10	Усік О.	2
Яценюк А.	10	Абромовичус А.	1
Любомир Гузар	9	Бенюк Б.	1
Кличко Володимир	8	Березюк О.	1
Кузьменко А.	8	Бесараб М.	1
Саакашвілі М.	7	Боголюбов Г.	1
Кличко Віталій	6	Вересень М.	1
Луценко Ю.	6	Ганнопольський М.	1
Наєм Мустафа	6	Генрі Форд	1
Тігіпко С.	6	Геращенко Ірина	1
Турчинов О.	6	Голик Ю.	1
Аваков А.	5	Зеленський В.	1
Ахметов Р.	5	Кременюк С.	1
Гонтарева В.	5	Ломаченко В.	1
Гриценко А.	5	Ляпота О.	1
Лижичко Р	5	Майкл Щур (Вінтонів Роман)	1

Парасюк В.	5	Маринович М.	1
Савік Шустер	5	Масловський В.	1
Янукович В.	5	Матіос Марія	1
Гаврилюк М.	4	Москаль Г.	1
Джемільов М.	4	Мураєв Є.	1
Кіпіані В.	4	Нельсон Мандела	1
Нефьодов М.	4	Оробець Л.	1
Порошенко Марина	4	Павличко Д.	1
Рабінович В	4	Папа Римський Франциск	1
Скрипка О.	4	Ребров С	1
Фреймут О.	4	Рибак	1
Ярош Д.	4	Роговцева А.	1
Гриневич Лілія	3	Роздобудько І.	1
Дереш Л.	3	Секрет Ганна	1
Добродомов Д.	3	Синютка	1
Іздрик	3	Соболев Є.	1
Коломойський В.	3	Соскін О.	1
Парубій А.	3	Стець Ю.	1
Портніков В.	3	Ступка О.	1
Симоненко П	3	Тіна Кароль	1
Тягнибок О.	3	Томенко М.	1
Березовець Т.	2	Тука Г.	1
Бігус Д.	2	Шевчук С.	1
Бубка С.	2	Шеремета П.	1
Джамала	2	Шмігельський П.	1
Доній Олесь	2	Шуфрич Н.	1
		Яворівський В.	1

Така велика кількість тих, що не визначилися (50%), показує дві тенденції. З одного боку негативну, з другого позитивну. В першу чергу ми бачимо велику недовіру до громадських та політичних діячів і відповідно відсутність серед

них авторитетів як таких. Відсутність відвертих лідерів. Але з другого боку цей показник говорить і про відсутність тиску чиєсь думки на суспільство, отже громадяни готові тверезо і не заангажовано оцінювати діяльність влади і вимагати задекларованих результатів.

Приблизно такі самі результати були минулого разу – 50% не змогли визначитися. Але ТОП діячів виглядала практично так само. Варто зазначити, що сильно свої позиції втратив А.Яценюк через непопулярність дій Уряду.

Особа	Кількість згадок
Порошенко П.О.	122
Яценюк А. П.	122
Вакарчук С. І.	32
Парасюк В. З.	14
Гройсман В. Д.	13
Кличко В. В.	13
Садовий А. І.	12
Лижичко Р. С.	8
Ляшко О. В.	7
Тимошенко Ю. В.	7
Федорук М. Т.	7
Полторак С. Т.	6
Чорновіл В. М.	5
Шевченко Т. Г.	5

Частина 8. Висновки. Суспільні очікування, застереження і побоювання.

З 2014 до 2016 року українці встигли пройти шлях від сподівань на майбутнє до розчарування і безнадії.

Ані Президент, ані Уряд з Прем'єр-міністром на чолі, ані Парламент не виправдали покладених на них сподівань.

Така ситуація обумовлюється тим, що на тлі «затягування поясів» населенням (підвищення тарифів, знецінення гривні, масового зuboжіння) не відбулось реформування системи/ держави (корупційні схеми продовжують працювати, усюди панує беззаконня та безкарність). Усі жертви Майдану і населення під час війни виявились марними.

Втрата симпатій Президентом обумовлена невиконанням його обіцянок: закінчити війну, отримати безвізовий режим, продати активи (у т.ч. в Росії).

А. Яценюка та його уряд звинувачують у провальній економічній політиці та участі у корупційних схемах.

Новий Прем'єр сприймається виключно як креатура Петра Порошенка. На думку респондентів, він є вкрай несамостійною фігурою, яка покликана створити комфортні умови для функціонування корупційних схем владної

верхівки. Ударом по репутації Володимира Гройсмана стало останнє підвищення тарифів на світло та газ для населення.

Парламент виправдав найгірші прогнози, які давались йому 2014-го року. ВРУ не достатньо оновила склад і тяжіє до корупційних практик «попередників».

Утім, невдоволення діями центральної влади навряд чи переросте у масові акції протесту. Більшість не бачить достойної альтернативи тим, хто сьогодні обіймає найвищі державні посади. Однак, з іншого боку, є ризик виникнення «тарифного Майдану» або дострокових перевиборів до ВРУ.

Для того, щоб у суспільстві не наростали протестні настрої потрібно інтенсифікувати боротьбу із корупцією, провести реальну люстрацію та знизити економічний тиск на населення, яке уже просто залякане перспективою отримати удвічі-тричі більші суми у квитанціях за опалення.

Втрата надії на покращення ситуації в країні у найближчому майбутньому призводить до наростання апатії у суспільстві: люди менш активно проявляють свою позицію, менше приділяють уваги політичним баталіям (у т.ч. рідше дивляться ток-шоу), впала довіра до суспільних лідерів (часто людям було важко назвати авторитетну особу хоч у одній сфері), частина людей уперше в житті говорить, що не хоче йти на вибори.

На цьому тлі трохи більш оптимістично виглядає оцінка роботи місцевої влади. Андрій Садовий та його партія «Самопоміч» вдало конвертували

відносно благополуччя міста у політичні бонуси. У разі дострокових виборів понад половина учасників підтримали б їх на виборах до ВРУ.

Основними джерелами інформації для виборця є Інтернет та центральне телебачення.

Населення неоднозначно ставиться до Євроінтеграційних процесів у країні. За два роки бачення наслідків такого об'єднання стало критичнішим та реалістичнішим. Якщо у 2014-му йшлося про те, що Європа зробить нас багатшими, то сьогодні є розуміння того, що ми отримаємо доступ до інтелектуального і морального ресурсу, тоді як економічне благополуччя нам зовсім не гарантоване.